

SZAKDOLGOZAT

Lacik Dominika Mira

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet
Természetvédelmi mérnöki alapképzési szak

A vadászat és a környezeti nevelés kapcsolata
A vadászat megjelenésének megítélése a gyermeknevelésben a
magyarországi városi és vidéki felnőtt lakosság körében

Belső konzulens: Dr. Alföldi Zoltán Péter
egyetemi docens

Belső konzulens
intézete/tanszéke: Természetvédelmi Biológiai
Tanszék

Készítette: Lacik Dominika Mira

Gödöllő
2025

Tartalom

1. BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉSEK.....	3
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	4
2.1. A vadászat társadalmi helyzete.....	4
2.2. Környezeti nevelés a korai években	7
2.2.1. Miként jelenhet meg a vadászat a környezeti nevelésben?	9
2.2.2. Az "Erdei Garabonciás"	10
2.2.3. Az erdei iskolák jelentősége	10
2.3. A vadászat megjelenése a gyermekirodalomban	11
3. ALKALMAZOTT MÓDSZEREK	12
3.1. Módszertan: Kérdőív	12
3.2. Hipotézisek	13
4. EREDMÉNYEK ÉS KIÉRTÉKELÉSÜK	14
4.1. Demográfiai kérdések.....	14
4.2. A vadászathoz való viszony és tájékozottság mértéke	17
4.3. A gyermekek természethez és vadászathoz való viszonya.....	22
4.4. Ismeretterjesztő programokra való igény	28
5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	31
5.1. Következtetések.....	31
5.1.1. H1 – A kitöltők többsége negatív benyomással van a vadászat felé	31
5.1.2. H2 - A legtöbb kitöltőnek nincs elég ismerete a vadászatról.....	32
5.1.3. H3 - A városi lakosok kevésbé tartják fontosnak, hogy a gyermekek megismerjék a vadászat valódi lényegét.	32
5.1.4. H4 - Ha több játékos, ismeretterjesztő program kerülne megrendezésre, akkor a szülők nyitottabbak lennének a témával kapcsolatban	33
5.2. Javaslatok	33
6. ÖSSZEFOGLALÁS	35
IRODALOMJEGYZÉK	36
Nyomtatott források:	36
Internetes források:	36
MELLÉKLETEK.....	38

1. BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉSEK

*„Ez elment vadászni,
Ez meglőtte,
Ez hazavitte,
Ez megsütötte,
Ez az icike-picike mind megette”
(Ismeretlen)*

Bevezetésem jelmondatának ezt a rövid mondókát választottam. Bárki is volt ennek a mondókának az írója, nagy valószínűséggel kötődött a vadászathoz, de nemcsak a vadászathoz, hanem a gyermekekhez is, akit/akiket játékos módon próbált bevezetni a vadászat sokrétű világába. Véleményem szerint a vadászat tényleges lényegének megismertetése pozitív hatással van a gyermekek látásmódjára, azonban napjainkban ez a szemlélet már egyre inkább háttérbe szorul. Az elmúlt években az oktatás elengedhetetlen részévé vált a környezeti nevelés. Az 1970-ben megrendezett IUCN (International Union for Conservation of Nature) konferencián a környezeti nevelést így definiálták: *„olyan értékek felismerésének és olyan fogalmak meghatározásának folyamata, amelyek segítenek az ember és a kultúrája, valamint az őt körülvevő biofizikai környezet sokrétű kapcsolatának megértéséhez és értékeléséhez szükséges készség és hozzáállás kifejlesztésében”*. (Palmer – Neal, id Mesterházy, 2020)

Az óvodákban tematikus hetek/napok keretein belül valósul meg a környezeti nevelés, mely során játékos módon ismertetik meg a gyermekeket az őket körülvevő természeti környezettel, míg az iskolákban már környezetismeret órákon tankönyvek alapján egészíthetik ki tudásukat. Mesterházy Helga 2020-as tankönyvanalízise során a vadfajaink tárgykörének megjelenését vizsgálta az általános iskolai környezetismereti tankönyvekben és munkafüzetekben. A vizsgálat eredményeiben megfigyelhető, hogy a tananyag kevesebb mint 5%-a terjed ki erre a témakörre, melynek jelentős része hibásan illusztrált, az információk nem helytállóak. Ez és az ehhez hasonló vizsgálatok arra engednek következtetni, hogy a környezeti nevelés nem a köznevelésben kezdődik, már otthon szükség van a gyermekek szülők általi szemléletformálására.

A jövőbeni munkáim során kiemelt fontossággal szeretnék foglalkozni a környezeti neveléssel, azon belül is a szakdolgozatom témájának jelentőségével. Hiszem azt, hogy kedvezően befolyásolja a gyermekek etikai fejlődését az, ha minél részletesebben, minél több oldalról szemügyre veszik ezt a területet és bármiféle befolyás nélkül saját maguk dönthetik el azt, hogy hogyan is vélekednek ebben a témakörben.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A vadászat társadalmi helyzete

A vadászat elhelyezése a társadalomban komoly fejtörést okoz, ugyanis ez a legmegosztóbb témakörök egyike, melyről nagy horderejű viták is kialakulhatnak. Ez egy olyan sokrétű és összetett problémakör, amit számtalan tényező befolyásolhat. Modernkori társadalmunkban egyre több figyelmet kapnak a morális problémák, (Peterson et. al, 2009), legfőképp az állatokkal való bánásmód, a trófeavadászat és az orvvadászat. Ebben a témában a lehető legszélsőségesebb nézetek alakultak ki az idő folyamán. Míg az állatjogi aktivisták rendszeresen tüntetéseket szerveznek a vadászat ellen, addig mások a fenntartható vadgazdálkodás pozitív hatásait kívánják szemléltetni. Egyre többen vallják azt a nézetet, miszerint a vadászat és a vadgazdálkodás csak egy felesleges és kegyetlen tevékenység, nélkülük javulna a világ ökológiai egyensúlya, hogy ezt a tevékenységet csupán a szenvedélyek kiélése érdekében űzi a népszerűbb társadalmi rétege. Az emberek egyre kisebb hányada érti a vadgazdálkodás valódi lényegét, ami nemcsak egy ősi hagyomány, de már elengedhetetlen része az ökológiai és természeti rendszerek megfelelő működésének. Ez a szélsőséges érdeklentét a túlfejlett médiában megjelenő vadászatellenes kampányok, valamint a helytelen, vagy gyakran elmaradó kommunikáció hozadéka. ([http1](http://))

A biológiai sokféleséget leginkább fenyegető tényezők közé tartozik az illegális vadászat, közismert nevén orvvadászat. Az orvvadászok – másnéven rapsicok – gyakran figyelmen kívül hagyva a vadászati jogszabályokat különösen kegyetlen, nem célfajra irányuló elejtési módszereket alkalmaznak, melyek jelentős károkat okoznak az állatpopulációkban és élőhelyeiken. A vadásztársadalom három csoportra osztotta az orvvadászat módszereit: az első és legkegyetlenebb a hurkozós módszer, ami által az állat akár több napos szenvedés árán pusztul el. Ez a módszer más állatkínzásnak minősíthető, ami komoly természetvédelmi és etikai kétségeket vet fel. Egy másik módszer az engedély nélkül, tiltott fegyverekkel elkövetett vadászat. A harmadik esetben az engedéllyel rendelkező vadászok által elkövetett szabálysértések szerepelnek. Sok esetben a vad elejtése vadászati idényen kívül, tilalmi időszakban történik, vagy a területre vonatkozó szabályok betartása okoz problémát, mint például a védett területeken folyó illegális vadászat. A törvényszegések elleni fellépésben összehangolt munkára van szükség, ezáltal a vadásztársaságok, a rendőrség, az erdészet, a mezőőrök, valamint a területileg illetékes önkormányzatok együttes erővel lépnek fel annak érdekében, hogy az elkövető minél hamarabb azonosításra és felelősségvontásra kerüljön. Ezt

követően a kellően kirívó esetek a közmédián keresztül kapnak nyilvánosságot, így jutnak el a szélesebb társadalmi rétegekhez, akiknek gyakran ez az elsődleges – vagy egyetlen – információforrása a vadászattal kapcsolatos történésekről. Az ehhez hasonló esetek jelentős visszhangot kelthetnek, amelyek negatív töltetűek. Ilyen volt például a Svájcban érkező, jeladóval ellátott szürke farkas magyarországi kilövése is, melynek hatására az egész vadásztársadalom negatív bírálatot kapott. Fontos azonban kiemelni, hogy ezek a szabálysértések, valamint a velük járó médiavisszhang nem reprezentálja az etikus, természetvédelmi célokra alapuló vadászatot. (<http2>)

Az etikai és ökológiai tényezők mellett elengedhetetlen megemlíteni a vadászatnak a gazdaságra gyakorolt hatását, hiszen Magyarország vidéki régióinak meghatározó gazdasági tevékenysége a vadászat. A vadásztársaságok munkahelyeket kínálnak, a feldolgozó egységek pedig élelemforrással szolgálnak nemcsak a vidéki, de a városi lakosság számára is. A magyarországi vadállomány egy megújuló természeti erőforrásnak is tekinthető, melynek hozamai nemzetközi piacra is elkerülnek. Mivel a vadásztársaságok nonprofit szervezetek, ezáltal az ezekből az erőforrásokból, valamint a vadászturizmusból származó bevételük teljes mértékben visszaforgatható a vadgazdálkodásba, valamint a természetvédelembe. A magyar vadászturizmus világszinten kiemelkedőnek számít az ország ökológiai adottságai, valamint a jelentős múlttal bíró vadászati kultúrájának köszönhetően, ennek ellenére a nemzetközi hírnév nem elég a gazdaság fenntartására. A rendszeres konfliktusok árthatnak az ökoturizmus fejlődésének, ezzel csökkentve a gazdasági előrehaladást. (Fábián et al., 2006)

A kulturális hagyományok szintén nagyban hozzájárulnak a vadászat megítéléséhez. Ha világviszonylatban nézzük számos vadászati kultúrával találkozhatunk, kezdve az amerikai indiánok természetfeletti nézeteivel, vagy akár említhetnénk az afrikai országokban élő törzseket is, akiknek mindennapi életmódjukkal összefonódott ez a fajta tevékenység. Az európai országok vadászati kultúrája ennél jóval eltérőbb, itt leginkább a társadalom felső rétegeiben volt jellemző a vadászat, majd később az alacsonyabb rétegekben élők számára is elérhetővé vált.

A vadászat megítélése függhet akár egy országon belüli kulturális különbségektől is. A városi életet élő emberek már-már olyannyira eltávolodtak a természettől (I.G., 1969), hogy csak kritikus szemlélettel tudnak tekinteni a vadászat felé. Ez visszavezethető a médiában megjelenő negatív képek és a túlzott állatvédő kampányok erős befolyásához, melyekben sűrűn hangoztatják az illegális vadászat ökoszisztémát károsító hatásait, ami által automatikusan a

trófeavadászattal és az orvvadászattal kötik össze az etikus vadászatot. A negatív képnek további indokai is lehetnek, ilyen például a túlzott emocionális közelség. A városokban élők nem találkoznak testközelből a vadászattal, ezért akik házikedvencet tartanak túlzott empátiát éreznek a vadállatokkal szemben is, mely még nehezebbé teszi az elfogadást. (Domina, 2019)

Ezzel ellentétben a vidéki falvakban élő közösségek pozitívabb megítéléssel fordulnak a vadászat felé. A legtöbb vidéki ember számára a vadászat elengedhetetlen része a gazdálkodásnak, ugyanis a mezőgazdasági területek és a magántulajdon védelmének egyik legfontosabb eszköze. A termőföldeket, vagy sok esetben magántulajdont károsító vadállomány szabályozása létfontosságú szerepet tölt be a vidéki lakosság számára, ugyanakkor hagyományőrző szerepet is van. Sok család hagyományként és nemes tevékenységként tekint a vadászatra, mely generációról generációra öröklődik. Számos vidéken élő ember számára a megélhetést is jelenti ez az iparág, ugyanis a feldolgozóipar megannyi munkalehetőséget teremt, valamint a vadászturizmusból származó bevételek hozzájárulhatnak a helyi gazdaságok fenntartásához. (Fábián et al., 2006)

Sokan a vadgazdálkodást egyenlővé teszik az állatok szenvedésével, azonban azt nem tudják, hogy létezik egy szigorú vadászati etika, melynek megszegése komoly következményeket von maga után. Egy vadász legfőbb célja a lehető leggyorsabb és legfájdalom-mentesebb halál biztosítása minden állatnak. A technikai fejlődésnek köszönhetően erre már számos alternatíva létezik, azonban a vadászati törvények szabályozzák a vadászat módjait is, melyek megszegése komoly büntetésekkel és bírságokkal járhat. A vadászat közel sem elkerülendő, ha az ökológiai és a természeti egyensúlyra való törekvés a cél, hiszen ahogy Gyulai Iván, az Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány elnöke fogalmazott: „*a magunk által létrehozott változások ellen küzdünk*”, ezáltal magunknak kell helyrehoznunk és fenntartanunk az egyensúlyt, ami a vadászok nélkül megvalósíthatatlan lenne. Az állatvédő szervezetek a természetes ragadozók általi populációszabályozást szorgalmazzák, holott a ragadozók csekély száma nem képest ezt a feladatot ellátni. Itt jön képbe újra a vadászok szerepköre. Az urbanizáció hatására lecsökkent életterek a megnövekedett vadállomány számára nem rendelkeznek megfelelő eltartóképességgel, ezáltal a vad bekényszerül a falvakba, illetve egyre több esetben a városokba is. Az antropogén körülmények semmiféleképp nem megfelelőek a vadfajok számára, ezért is szükséges az állomány szinten tartása annak érdekében, hogy ne szoruljanak ki a természetes élőhelyükről az eltartóképesség hiányában.

Annak érdekében, hogy a vadászat társadalmi elfogadottsága gördülékenyebben mehessen, fontos stratégiai feladatokra van szükség. A vadgazdálkodás csak akkor tudja maximálisan betölteni a fenntartó szerepét a társadalomban, ha a kutatásfejlesztés mellett nagyfokú ismeretterjesztő, képző és tudatformáló tevékenységeket hajtanak végre kellő szakmai tudással. Ezáltal a lakosság döntő hányada külön tudná választani a sportvadászatot az ökológiai szemléletű szakszerű vadgazdálkodástól, ami nagyban hozzájárulna a társadalmi támogatottsághoz a felnőttek körében. Ahhoz viszont, hogy ez a probléma gyökerestől megszűnjön, már gyermek korban szükséges elkezdeni a szemléletformálást. A felnövekvő nemzedék témában való jártassága és készsége a kulcs ahhoz, hogy a későbbiekben megfelelő szemlélettel alakítsanak ki környezettudatos életmódot és hozzájáruljanak a biodiverzitás és a bioszféra egyensúlyának megőrzéséhez. (http1)

2.2. Környezeti nevelés a korai években

A környezeti nevelés célja, hogy olyan tudást, értékrendszert, valamint készségeket biztosítson nemcsak a mai, de a felnövekvő generációk számára, mely szükséges a környezet védelméhez. Célja továbbá, hogy a felnőtt generációkban kialakítson egy olyan viselkedésmintát, mely gyökeresen megváltoztatja a környezethez való viszonyukat. Ahhoz azonban, hogy ez a pozitív kapcsolat időben kialakuljon nélkülözhetetlen, hogy már kisgyermekkorban az óvodában megalapozzák tudásukat, melyet általános és középiskolában tovább építhetnek a környezeti nevelési programok keretein belül. (http3)

Ruth A. Wilson a Children and Nature Network kurátora hangsúlyozza, hogy a gyermekek első éveit kulcsfontosságú időszakot jelentenek a természettudományos érdeklődés, az ökológiai felelősség és a környezettudatos élet kialakulásában. Tanulmánya szerint ebben a korban a legnyitottabbak a világ felfedezésére és megtapasztalására. Wilson kiemeli, hogy tapasztalatokkal a legkönnyebb tudást szerezni, valamint, hogy ezek a tapasztalatok lesznek a későbbiekben a környezeti tudatosság alappillérei. Mivel a kisgyermekek a természetről interakciók által tanulnak leghatékonyabban, a korai években nélkülözhetetlen mellőlük a támogató kéz akár szülők, akár pedagógusok formájában, azonban sok gyermeknek nem adatik erre lehetősége. A felnőtt emberek túlnyomó százaléka nem tölt elég időt a természetben, ezáltal a gyermekek alapjaiban veszítik el az ismeretszerzéshez szükséges interakciók lehetőségét. (Wilson, 1996).

Kutatások kimutatták, hogy azok a kisgyermekek, akik városi környezetben nevelkedtek hajlamosabbak félelmet és undort társítani a természeti tényezőkhöz. (Bixler et. al, 1994).

Habár az urbanizált területeken élő gyermekek vannak kitéve leginkább ennek a veszélynek, nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a vidéki lakosság egy része szintén előnyben részesíti például a személygépkocsival történő közlekedést, mintsem a gyaloglást vagy kerékpározást, ezzel is megfosztva a gyermekeket a természet adta lehetőségeiktől. Fontos megemlíteni a szabadidős elfoglaltságokat, ahol szintén a szülők felelőssége, hogy a gyermekek milyen mértékben találkoznak a természetes környezettel, hogy milyen mértékben preferálják a benti elfoglaltságokat (TV nézés, videójáték) a szabadban eltöltött idő helyett. (DiCamillo, Schaefer, 2000) A szülők döntése nagy rizikófaktor lehet, mely sok esetben azt eredményezheti, hogy a gyermekek nem alakítanak ki pozitív kapcsolatot a természettel, nem alakul ki bennük a megfelelő empátia és felelősségérzet a környezet megóvása érdekében. (Wilson, 1996)

Annak érdekében, hogy a kisgyermekben kialakuljon a környezettudatos viselkedés érzelmi kötődésre van szükség az állatokkal, növényekkel, és a teljes ökoszisztémával szemben. Erre adottak különböző játék alapú gyakorlati környezeti nevelési módszerek, melyek nem csak a köznevelésben, de otthon a szülőkkel is folytathatók (Mesterházy, Hoschek, 2022). Ruth A. Wilson gyakorlati stratégiája a fokozatos tapasztalatszerzést részesíti előnyben, hogy a gyermekek saját tempójukban fedezzék fel a számukra érdekes területeket. A későbbiekben rendszeresen biztosítani kell számukra a lehetőséget a pozitív élményszerzésre, legoptimálisabb esetben naponta. Mivel a gyermekek fogékonyabbak a megszokott környezetükben, ezáltal nincs szükség mindennapos kirándulásra, egy közeli park vagy az otthon udvara számos lehetőséget kínál a gyermekek szükségleteinek kielégítésére.

Számtalan lehetőség van, melyek sem anyagilag sem fizikailag nem megterhelőek, mégis kellőképp hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermekek a későbbiekben is nagyobb szerepet vállaljanak a környezetük védelme érdekében. Ilyen például apró konyha- vagy kialakítása, vagy madáretető és rovarhotel kihelyezése. Abban az esetben, ha valamilyen oknál fogva korlátozottak a lehetőségek a szabadban való tevékenységekre a zárt térben történő játék alapú foglalkozások részesülhetnek előnyben. Ez kivitelezhető különböző környezeti témák beépítésével a szerepjátékokba, mesékbe, kreatív elfoglaltságokba, vagy a digitális világnak köszönhetően már különböző gyermekbarát dokumentum-filmek is elérhetőek, melyek által nem csak a közvetlen környezetükről tanulhatnak, de a világ minden tájára betekintést nyerhetnek.

Ha kialakult a kellő empátia a gyermekekben a természettel szemben, már csak arra van szükségük, hogy megtanulják kezelni mindazt a befogadott információt és tapasztalatot, amivel a korábbiakban találkoztak. Wilson kiemeli, hogy elengedhetetlen a megfelelő példa mutatása a gyermekek felé, hogy kellőképp tudják hasznosítani a megszerzett tudást és pozitív viselkedésformát tudjanak kialakítani a környezetükkel. A példa, legyen akár a szülő, akár egy pedagógus szemléltetni tudja, hogy hogyan lehet felelősen bánni mindazzal, amit szeretnek és tisztelnek. Jelen esetben a természet szeretetét és tiszteletét kifejező cselekedetek bemutatása egy szükséges lépés, mert enélkül a gyermekek nem lesznek képesek a megszerzett tudásukat a gyakorlatba átültetni. (Wilson, 1996)

2.2.1. Miként jelenhet meg a vadászat a környezeti nevelésben?

Csakúgy, mint a környezeti nevelés többi részét, a vadászat témáját is a fiatal korosztályoknál a legcélszerűbb bevezetni, hogy minél átfogóbb képet kapjanak ahhoz, hogy kialakuljon bennük egy komplex látásmód. Tekintettel a gyermekek életkorára számos mód és eszköz létezik arra, hogy minél több információt megtudjanak elsősorban a Magyarországon élő vadászható és nem vadászható vadfajokról, majd a vadászok munkásságáról. ([http3](#))

A köznevelésben végzett környezeti nevelési programok által a gyermekek kellő alapokat szerezhetnek a fent említett témákban, ebben nagy segítséget nyújtanak a kiváló szakmai háttérrel rendelkező környezeti nevelők és erdőpedagógusok. Ezek a programok általában egy-egy tematikus nap, vagy tematikus hét keretein belül zajlanak az oktatási intézmények lehetőségeitől függően. A közoktatási intézmények gyakran csekély erőforrásokkal rendelkeznek a környezeti nevelési napok/hetek megszervezésére és lebonyolítására, különféle okokból, mint például az anyagi források hiánya, időhiány vagy helyhiány. Ezekre a problémákra adnak megoldást az erdei iskolák, vagy a hazai nemzeti parkok és különféle szervezetek által meghirdetett ismeretterjesztő programsorozatok és táborok.

Az egyik legnépszerűbb az „Ismerd meg a vadászokat!” ifjúsági program, mely az Országos Magyar Vadászkamara (OMVK) által valósul meg immáron 7 éve. A program célja a felnövekvő generáció szemléletformálása, annak érdekében, hogy hosszútávon nőhessen a vadászat társadalmi elfogadottsága, valamint az, hogy a gyermekek átfogó képet kaphassanak a vadászat és a vadgazdálkodás természetvédelemben betöltött szerepéről. A projekt a gyakorlatban előadások, tematikus táborok, foglalkozások és kiállítások formájában valósul meg. ([http4](#))

2.2.2. Az "Erdei Garabonciás"

Egy kiváló példája a vadászati témájú környezeti nevelésnek az Erdi Garabonciás. Az Erdi Garabonciás, másnéven Völgyi Gergely megannyi ismeretterjesztő, de ugyanakkor szórakoztató eszközzel és játékkal járja az ország iskoláit és óvodáit természetismereti foglalkozásokat tartva a környezeti nevelés jegyében. Gergely kiemelten fontosnak tartja azt, hogy minden korosztály számára megfelelő módon biztosítsa a kellő ismereteket annak érdekében, hogy a gyerekek átfogó képet kapjanak a természet végaláthatatlan összefüggéseiről. Emellett arra is ügyel, hogy a pedagógusok beilleszthessék az információkat a későbbi tanulási folyamatokba, ennek okán a foglalkozások anyagai a NAT-ra épülnek, kiegészítve szakmai érdekességekkel. A Garabonciás egy úgynevezett tapintó szertárral is rendelkezik, ami alapján a gyermekek közelebbről is szemügyre vehetik a természet egyes elemeit. (<http5>)

2.2.3. Az erdei iskolák jelentősége

Azok az információk, melyeket a gyermekek a környezet- és természetismeret órák keretein belül szereznek, csak akkor érhetnek el kellő eredményt, ha biztosítva van számukra a természettel való találkozás. Ezeknek a tanulmányoknak a gyakorlatba való átültetésére jöttek létre az erdei táborok, ahol megannyi szemléltetőeszközzel nem csak az érzelmi kötélék kialakításában, de a tudásuk elsajátításában is segítséget kapnak a gyermekek. (O'Brian, Murray, 2007) Ha a természet szeretetét és tiszteletét már sikerült elérni, akkor már könnyebb a bonyolultabb összefüggéseket is átadni. (Békefi-Schaub, 2010)

Jelen esetben a bonyolultabb összefüggésként a vadászatot szeretném kiemelni. Domina Norbert tudományos cikkében bemutatta a Harangodi Erdészeti Erdi Iskolákban folyó munkálatokat. Kiemelte, hogy a látogatóknak többféle aspektusból, korosztályhoz igazodva igyekeznek bemutatni a vadászat hasznos, jótékony oldalát. A vadászat bemutatását tematikus erdőpedagógiai foglalkozásokon mutatják be. Külön figyelmet fordítanak a fajismeretre, vadászható, illetve védett fajok megismerésére, valamint a vadászati idények betartására. Részt vehetnek vadállatok megfigyelésén a természetes élőhelyükön, valamint kipróbálhatják az igazi „vadászélményt”, mellyel egy terelést kívánnak szemléltetni a szervezők. Az izgalmas élmények mellett különös hangsúlyt kap a vadászetika ismertetése, a vadállatok tiszteletének és védelmének fontossága. Ezen kívül kitérnek a vadászat történelmi és kulturális vonatkozásaira, a hagyományos és modern vadászati módszerek bemutatására. Megemlíti, hogy az onnan távozó gyermekek közül általában akadnak olyanok, akik akkor döntenek el, hogy vadászok,

természetvédők, vagy éppen erdészek szeretnének lenni. Távozáskor azoknak a szülőknek a nagy százaléka is megérti és elfogadja a vadászat és a vadgazdálkodás valódi céljait és fontosságát, akik egyébként szélsőséges állatvédelmi nézetekkel látogatnak el gyermekükkel a táborba. (Domina, 2019)

2.3. A vadászat megjelenése a gyermekirodalomban

A vadászati tematikájú mesék, versek és mondókák lényeges múltra tekintenek vissza. A vadászírók egykoron meghatározó szereplői voltak a társadalomnak. Példaként említve Széchenyi Zsigmondot, Kittenberger Kálmánt, vagy Fekete Istvánt. A hazai természeti nevelésben kiemelt szerepe volt ezeknek a személyeknek, hiszen nemcsak az élményeiket örökítették meg írásaikkal, de mindezt szemléletformáló, gyermekbarát módon tették, gyakran egyfajta hidat képezve a természet és az ifjúság között (Oroszi, 1999). A vadász személye a gyermekirodalomban az esetek többségében egy pozitív képként van jelen, aki megszemélyesíti a hőst, az igazságosztót, valamint kiválóan ismeri a természet minden szegletét. (Mesterházy, 2020)

Warga Kálmán nemcsak lelkes ornitológus volt, de kiemelt figyelmet fordított a fiatalok szemléletformálására is. Írásaiban legtöbbször megfigyeléseit, tanulmányait írta le egy adott fajról (Oroszi, 1999), azonban az 1929-ben a "Tolnamegyei ujság" Levente és sport rovatában megjelent tudományos cikke voltaképp egy madárvédelmi tízparancsolat. A célközönsége elsősorban a fiatal korosztály volt, de felhívta a felnőttek figyelmét is arra, hogy ők is követhetik a parancsolat pontjait. A szabályok lényegében olyan hétköznapi cselekedetekre mutatnak rá, mint az, hogy a gyermekek ne bántsák, valamint ne engedjék bántani a madarakat, inkább tanuljanak tőlük szeretni, és gondoskodjanak róluk, amikor szükség van rá. A tízparancsolat utolsó két pontjában Warga a vadászokat szólítja meg, melyben kiemeli, hogy csak azokra a madarakra, valamint vadra fogjanak fegyvert, melyek kifejezetten káros hatással vannak a hasznos madarakra. Ezt azzal indokolja, hogy meg kell elégedni azzal, hogy a hasznosnak vélt madarak csak a természetben, valamint a múzeumokban tekinthetők meg, nincs szükség arra, hogy az ember saját otthonát díszítsék. Warga Kálmán utolsó parancsolata így szól: *„Ha kócsagot, sólymot, sas-keselyűt, vagy a Természet más, pusztulásnak indult nemes kincsét viszi feléd lenge szárnya: végy erőt vadásszenvedélyeden, mondj le a gyönörű trófeáról és lövés helyett vigyázállásban tisztelegve üdvözöld a fejedelmi szárnyast, hogy kíméletünkről még a késői utókor számára is eleven tanuságot tehessenek majdani ivadékaik.”* Ezzel a cikkével

kívánta felhívni a figyelmet arra, hogy a természet megőrzéséhez összefogásra van szükség nem a szakterületek, de a civilek részéről egyaránt (Warga,1929).

Az utolsó magyar polihisztor Hermann Ottó szintén otthonosan mozgott mind a vadászat mind az írás terén. Élményeit és tapasztalatait szívesen osztotta meg folyóiratokban megjelent cikkeiben, könyveiben, vagy akár az unokaöccsének címzett levelekben. A miskolci Herman Ottó Múzeumban megtalálható forrásokból nyilvánvalóvá válik, hogy közel állt hozzá a vadászat, a vadászok világában igazán jól érezte magát. „A vadász temetése” című néprajzi írásából kiderül, hogy nagyon komolyan vette a vadászati kérdéseket: *„Azt sem kell talán nagyon bizonygatni, hogy a magyar népnél a „parasztvadász” nem „őstypusa az élcelőknek”, mert a német „Sonntagsjaeger” és a magyar „koczapuskás” nem is népies alak. A mi népünknel csak az a közrenden levő ember fogja a puskát, a ki kezelését alaposan ismeri; a puffogatás nem mestersége — már takarékoságból sem.”* (http6)

3. ALKALMAZOTT MÓDSZEREK

3.1. Módszertan: Kérdőív

A kérdőívkészítés módszertana az egyik legősibb, már az Ótestamentumban megjelent kutatási forma. Napjainkban már ez az egyik legelterjedtebb kutatási módszer, melyet a társadalom-tudományokban alkalmaznak. A kérdőíves vizsgálati módszerek bizonyulnak legjobbnak a leíró és magyarázó célokra. Ez a legelérhetőbb módszer azok számára, akik nagyobb alapsokaság leírásához szeretnének adatokat gyűjteni a közvetlen megfigyelés céljából. Azok az adatok, melyek kérdőíves vizsgálatokból származnak feltehetően megfelelnek a nagyobb csoport jellemzőinek. (Babbie, 2001)

A kutatásom célja megismerni a magyar felnőtt lakosság véleményét arról, hogy szerintük van-e szerepe a vadászat ismertetésének a gyermeknevelésben. Az adatfelvétel elektronikus úton történt a Google saját fejlesztésű kérdőív készítő rendszerén keresztül, amely a „Google Űrlapok” nevet viseli. A kérdőív leginkább a közösségi média felületein volt elérhető, de célzott üzenetek formájában is kiküldésre került. A kutatás során kiemelt figyelmet fordítottam a kitöltők adatvédelmére. A kérdőív legelején lévő leíró részben előre tájékoztattam a válaszadókat a kutatásom céljáról, valamint biztosítottam őket arról, hogy válaszaik anonimak maradnak és hogy kizárólag a szakdolgozati kutatásomhoz kerülnek felhasználásra. Az adatgyűjtés 2024. október 1. és október 31. között zajlott és 25 db kérdést tartalmazott. Főként zárt végű kérdéseket alkalmaztam, valamint egy darab nyitott kérdést is megfogalmaztam a

részletesebb vélemények feltérképezésére. Azoknál a kérdéseknél melyeknél skála alapján dönthettek a válaszadók, 5 fokozatú Likert-skálát használtam megadva a lehetőséget annak, hogy a válaszadók semleges véleményüket is kifejezhessék. A válaszokat Microsoft Excel-ben dolgoztam fel, leíró statisztikai módszerekkel, függvényeket használva.

A kérdőívem célközönsége a 18 év feletti magyarországi lakosság, ennek okán a reprezentativitás egyik kritériumának az életkort határoztam meg. Egy másik kritérium a településtípus volt, ugyanis a vizsgálat egy összehasonlítási alapra épült: a városi és a vidéki lakosok nézőpontja, esetleges nézeteltérések vagy vélemények közötti hasonlóságok. A harmadik feltétel a nemek összetétele volt, mert szerintem izgalmas kérdés a nők és a férfiak véleményének lehetséges eltérései ebben a kérdésben. Az űrlapon szerepel egy végzettségről nyilatkozó pont, ami szintén arra kívánt következtetni, hogy mennyi ismerettel rendelkeznek a kitöltők a téma kapcsán.

A kérdéssorozat során érdekelt továbbá az is, hogy miképp vélekednek azok, akiknek már van gyermeke, valamint azoké, akik még nem vállaltak gyermeket. Fontos volt az is, hogy a válaszadók állnak-e bármilyen kapcsolatban a vadászattal, akár egy ismerős által, akár saját maguk vadásznak-e. A kérdőív első kérdései a kitöltők 100%-ának kitölthető volt, majd egyes kérdések csak azoknak szóltak, akiknek van gyermekük. Akiknek nincs, azoknak is volt lehetőségük a válaszadásra, hiszen attól, hogy nem rendelkeznek gyermekkel, a véleményük teljesértékű. Kiderül továbbá, hogy a kitöltők hogyan vélekednek a vadászatról, kinek mit jelent a „vadászat”, mint szó, kiből milyen érzéseket, válaszokat váltott ki ez a kifejezés. Az utolsó szegmensben a szakmai programokra való igényre, valamint az erdei táborokra tértem ki, különös tekintettel az „Ismerd meg a vadászokat” ifjúsági programra. Ebben a részben az érdekelt leginkább, hogy a szülőkhöz eljutnak-e az információk a megrendezésre kerülő programok és események, időben hallanak-e esetleg a közelben tartandó erdei táborokról.

3.2. Hipotézisek

H1 - A kitöltők többsége negatív benyomással van a vadászat felé.

H2 - A legtöbb kitöltőnek nincs elég ismerete a vadászatról.

H3 - A városi lakosok kevésbé tartják fontosnak, hogy a gyermekek megismerjék a vadászat valódi lényegét.

H4 - Ha több játékos, ismeretterjesztő program kerülne megrendezésre, akkor a szülők nyitottabbak lennének a témával kapcsolatban

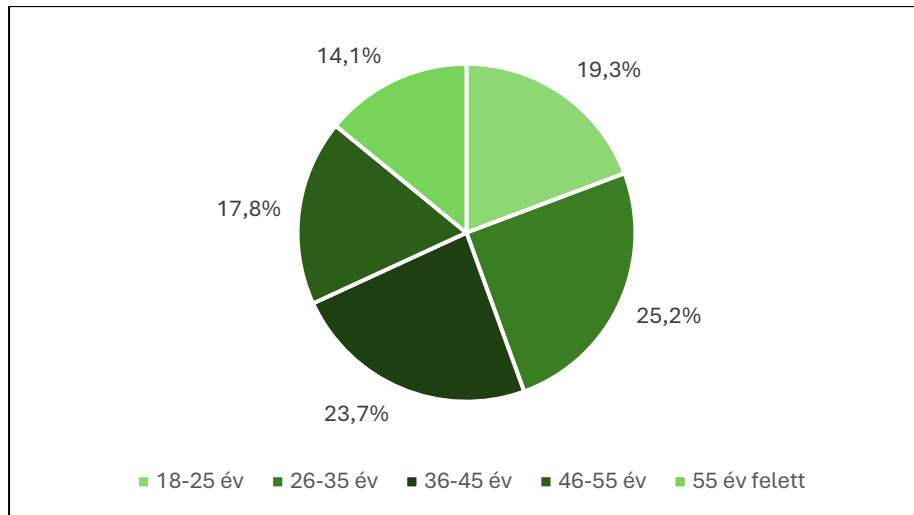
4. EREDMÉNYEK ÉS KIÉRTÉKELÉSÜK

Az adatfelvétel során 135 válasz érkezett be, melyet túlnyomó többségben nők alkottak. Az életkorra vonatkozó adatok az általam meghatározott 5 korcsoportban csaknem egyenlően alakultak. A települési eloszlások két fő csoportra oszthatók, a vidéki, valamint a városi lakosokra, mely a kutatásom szempontjából kiváló adatnak bizonyultak. Az iskolai végzettség alapján szintén két kategóriában voltak kiemelkedőek a számok, a legtöbb kitöltőnek a középiskola vagy egyetem a legmagasabb iskolai végzettsége. A beérkezett adatok alapján a kitöltőkről elmondható, hogy legtöbbüknek van gyermeke, de közel ugyanannyian nem rendelkeznek elég ismerettel a vadászatról és a hazánkban előforduló vadfajokról. Arra kérésre, hogy röviden foglalják össze, hogy szerintük mi is a vadászat, valamint a vadgazdálkodás célja, igen változatos válaszok születtek. A válaszadók jelentős hányada nem szokott vadászni, azonban az ismeretségi körükben szerepelnek vadászok. A szakmai tudásról, valamint a gyermekek természethez való viszonyáról szóló kérdésekben inkább negatívabb irányba alakultak az arányok, azonban pozitív benyomással vannak az ismeretterjesztő programok és a gyermekek tudásának bővítése felé.

4.1. Demográfiai kérdések

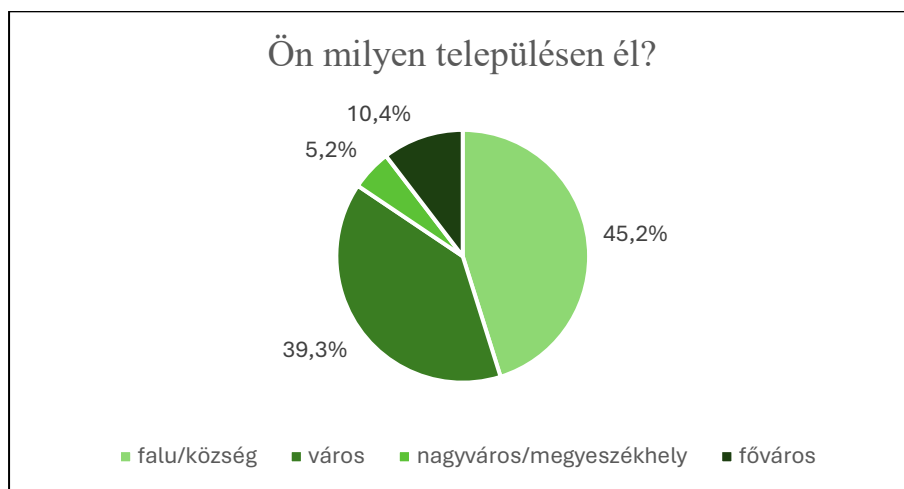
A kitöltők 69,6 %-a (94 fő) nőnek, 29,6%-a (40 fő) pedig férfinek vallotta magát, valamint 0,7 % azaz 1 fő választotta a "nem kívánok válaszolni" lehetőséget.

Életkor alapján 5, szinte majdnem egyenlő eloszlású csoportra lehet osztani a kitöltőket. a 18-25 év közötti kategóriába a válaszadók 19,3%-a, azaz 26 fő tartozik. A válaszadók 25,2%-a, tehát 34 fő 26 és 35 életév közötti. A 36-45 év közötti csoportba 32 fő tartozik, mely a válaszadók 23,7%-át teszi ki. A maradék 2 kategóriába, azaz a 46-55 év közötti, valamint az 55 év feletiek tartoznak, az előbbi 17,8%-ot (24 fő), az utóbbi pedig 14,1 %-ot (19 fő) tesz ki. Az életkor eloszlásának oka valószínűsíthetően a saját, valamint a családom ismeretségi köre. Az én ismerőseim javarészt a 18-25, valamint a 26-35 év közötti korosztály válaszadói, míg az idősebb korosztály kitöltői a családtagjaim által kerültek ki.

1. ábra Koreloszlás n=135

A harmadik kritérium melyet meghatároztam az a településtípus volt annak érdekében, hogy elvégezhessem összehasonlításomat a városi, valamint a vidéki lakosok körében. 61 fő, tehát a kitöltők 45,2%-a faluban/községben él, míg a városi lakosok közül 39,3% érkezett be, mely 53 főt jelent. Fővárosi, valamint nagyváros/megyeszékhelyen élők 10,4%, valamint 5,2%-ban voltak jelen. A települési eloszlásról elmondható, hogy nagyobb számban voltak városi lakhellyel rendelkezők, mint vidéken élők. Ennek az lehet az oka, hogy a városi lakosság körében elterjedtebb az internethozzáférés, valamint a digitális eszközök használata. Azokon a vidéki településeken, ahol leginkább az idősebb generációk vannak jelen, valamint kevésbé megfelelő az infrastruktúra előfordulhatnak digitális szakadékok. A kérdőívem a Facebookon volt elérhető, és mivel a Facebook algoritmus az aktívabb felhasználókhoz juttatja el a tartalmakat és városi lakosok gyakrabban és aktívabban használják a közösségi médiát, oka lehet annak, hogy több kitöltés érkezett.

2. ábra A kitöltők település szerinti eloszlása. n=135

A kitöltők 45,9%-ának (62 fő) a középiskola, 36,3%-ának (49 fő) az egyetem, 16,3%-ának (22 fő) pedig a szakiskola a legmagasabb iskolai végzettsége. Összesen 2 fő rendelkezik maximum általános iskolai végzettséggel, ami 1,5%-ot tesz ki. A kérdőívet leginkább magasabb végzettségű személyek töltötték ki, mely a közösségi médiában való terjesztésnek és az azt használók demográfiájának tudható be. Ez az adat arra enged következtetni, hogy a válaszadók többsége valószínűsíthetően tájékozottabb, könnyebben, többet használja az internetet és nagyobb valószínűséggel szánja rá magát egy kérdőív kitöltésére. Magyarország lakosságának ennél Ez a minta nem tekinthető reprezentatívnak a komplett népeiséget nézve, kifejezetten az alacsonyabb végzettségű társadalmi rétegek szempontjából.

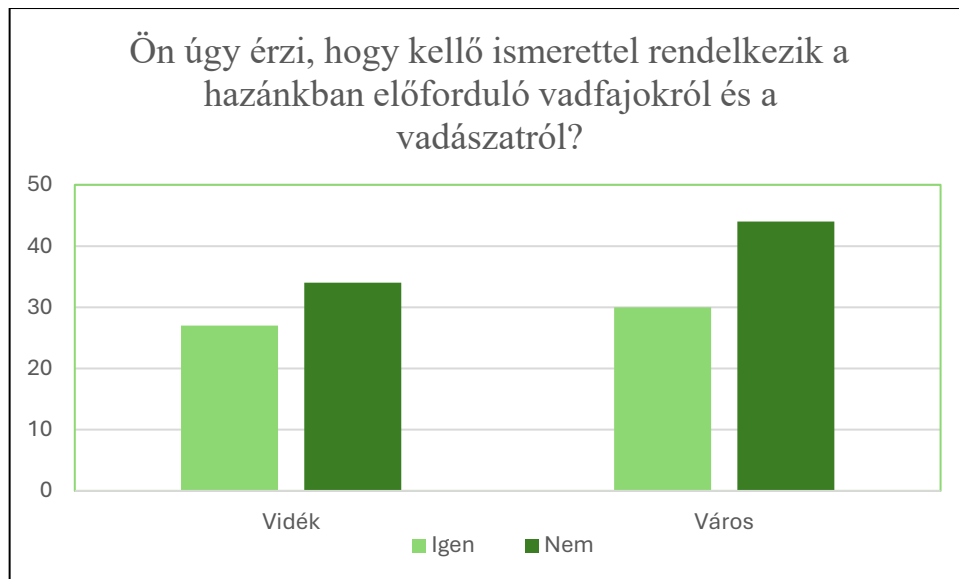

3. ábra Iskolai végzettségek eloszlása. n=135

Arra a kérdésre, hogy a válaszadónak van-e gyermeke a kitöltők 65,9%-a, azaz 89 fő igennel válaszolt, a fennmaradó 46 főnek (34,1%) nincs gyermeke. Fontos volt, hogy a kérdőívet nagyrészt olyan emberek töltsék ki, akiknek van gyermeke, így ők tapasztalati alapon válaszolhattak a feltett kérdésekre. Annak okán, hogy ezek a személyek nem csak a véleményüket fogalmazták meg, hanem saját élményeikre alapozva feleltek, nem csak a válaszaik hitelességét, de a gyakorlati vonatkozásait is erősítették. A válaszadók fennmaradó 34,1%-a, vagyis 46 fő visszajelzése torzíthatja a kutatás eredményeit, ugyanis ők külső szemlélőkként fogalmazták meg az álláspontjukat. Ők nem támaszkodhatnak a tapasztalataikra, csak az értékrendjük, vagy feltételezéseik alapján formálhatnak véleményt.

4.2. A vadászathoz való viszony és tájékozottság mértéke

A kitöltők 57,8%-a, azaz 78 ember úgy érzi, hogy nem rendelkezik kellő ismerettel, ezzel ellentétben 42,2%, tehát 57 fő biztos abban, hogy rendelkezik elegendő tudással a hazánkban előforduló vadfajokról és a vadászatról. A nemmel válaszoló személyek közül 34 falun, 44 pedig városban él, míg az igennel válaszolók közül 27-en falusi, 30-an pedig városi lakhellyel rendelkeznek.

4. ábra Vidéki és városi lakosok ismeretei a vadfajokról. n=135

A városi lakhellyel rendelkezők esetében nagyobb arányban vannak azok a személyek, akik saját bevallásuk szerint nincs kellő ismeretük, mint a vidéki válaszadók. A vidéki kitöltők körében magasabb az aránya azoknak az embereknek, akik úgy érzik elegendő tudásuk van a vadászatról és a vadfajokról. Ennek az lehet az oka, hogy a vidéki lakosok nagy eséllyel szorosabb kapcsolatban állnak a természettel, gyakrabban találkoznak vadfajokkal, többször hallanak a vadászatról. Az is feltételezhető, hogy ezek az ismeretek inkább a vidéki közösségekben öröklődnek kulturális szempontból, valamint ezek a témák több alkalommal jelennek meg a hétköznapokban.

A következőkben egy teljesen nyitott kérdést tártam a válaszadók elé, egy rövid összefoglaló választ kértem, hogy foglalják össze azt, hogy kinek mit jelent a vadászat. Nagyon színes válaszok születtek, melyekből párat szeretnék kiemelni. Körülbelül 3 csoportra oszthatóak a válaszok: volt a két véglet, azok, akik leginkább negatív véleményüket fogalmazták meg, valamint azok, akik pozitív benyomással vannak a vadászat felé, de akadtak

olyanok is, akik látják a vadászat ökoszisztémában való szerepét, azonban az illegális vadászok és a rapszódok által alkotott árnyoldalt is.

A negatív oldalt erősítő válaszadók ilyen, és ehhez hasonló véleményeket formáltak: *„Engem elborzaszt az állatok kedvtelésből és haszonszerzésből való gyilkolása, utálok a vadászatot meg a vadászokat is”*; *„Az állatok öncélú legyilkolása a vadgazdálkodás helyett”*; *„Gyilkosság”*; *„Amikor kedvtelési célból figyelik meg az állatokat, illetve azokat elkapják/lelövik.”*; *„Idióta emberek védtelen állatokra lövöldöznek. Amikor egymást találják el az az idiotaságuk bizonyítéka hogy arra sem képesek hogy azonosítsák a célt...”*

Mint korábban már említettem, a negatív véleményekre nagy hatással vannak a médiában megjelenő vadászatról szóló szélsőséges esetek. Ilyenek például a gondatlanságból elkövetett lövések, melyek általában célt tévesztenek, és esetenként egy vadásztársat, vagy egy turistát találnak el. Említettem már a Svájcban érkező farkas kilövésének az esetét, mely akkora médiavisszhangot kapott, hogy sokakat ez győzött meg arról, hogy a vadászatnak csak negatív hatásai lehetnek. Többeket „elborzaszt”, hogy összességében minden vadász pusztán csak haszonszerzésből és öncélú szórakoztatásból folytatja ezt a tevékenységet. Ezen vélemények mindegyikének az lehet az oka, hogy a negatív események sokkal nagyobb nyilvánosságot kapnak, szélesebb körben terjednek, ezáltal ezek jelentősebb visszhangot váltanak ki a közvéleményben. A legtöbb esetben hiányzik az ismeretszerzésre való hajlandóság, ami nem teszi lehetővé az esetleges szemléletformálást. Egy kitöltő azonban úgy nyilatkozott, hogy ő akárhogy próbálja megérteni a vadászat pozitív oldalát, sajnos túlzottan elnyomják az érzelmeit a negatív képek, ezáltal nem tudja elfogadni semmilyen formában. A kitöltő így fogalmazott: *„Szerintem az állatok megölése. Amit nem tudok pozitívan nézni semmilyen formában. A vadászok szemszögéből: szükséges, mert a mennyiségi szabályozást csak így lehet megoldani. Mindenki másképp látja. Én nem tudnék bántani egy állatot sem. És bár próbálom megérteni miért szükséges, de sajnos a szemembe ez kb ugyanaz, mint az erdő gazdálkodás. Kivágják a gyönyörű öreg fákat mindenféle meggyőző mondattal, de azt látom hogy tele van a Mátra kopár területtel, tarra vágott mezőkkel. Nekünk még nagyon sokat kell fejlődnünk, és tanulnunk, na meg a pénzhétséget félre kéne tudni tennünk hogy ténylegesen jól tegyünk a környezetünkkel, a természettel, a földdel...”*

Szerencsére sokan voltak, akik különbséget tudtak tenni a legális, szigorú keretek között zajló vadászat és az illegális vadászat között. Többen használták is a „kétértelmű” szót, mely szintén azt bizonyítja, hogy látják a vadászat mindkét oldalát. Volt, aki egyszerűen fogalmazott:

„Kértelmű... Vadgazdálkodás és gyilkosság”. Akadt olyan, aki már egy kevés szakmai jelleget is belefogalmazott véleményébe: „Lehet öncélú szórakozás, de lehet az elszaporodó állomány csökkentése is.”; „Két oldalról nézve: az egyik a túlszaporodott állomány ritkítása, és amikor bizonyos összeg fejében vadásztatnak hobbiból. Ilyen is van, sajnos.” Többen voltak olyanok is, akik a kedvezőbb anyagi helyzetű emberek hobbijaként hivatkoztak a vadászatra emellett, hogy ökológiai haszna is van: „Jó értelemben a vadállomány gyérítése, másrészt viszont gazdagok hobbija.”; „Vadon élő állatok egyed számának csökkentése, egyebekben hobbi.”; „Létezik hobbivadászat (sportvadászat), illetve a hivatásos vadászok, akik a vadgazdálkodást jelentik, figyelnek az állományra.”; „Termőföldek védelme, vadállomány szabályozása a fő cél. De van hobbi vadászat is.”

A másik végletként azokat szeretném megemlíteni, akik pozitív benyomással vannak a vadászat felé, vagy kiemelték a vadászat ökológiai és természetvédelemben betöltött szerepét. „Mivel a magyarországi vadállománynak nincs természetes ellensége, így tartják kordában a szaporulatot.”; „Állományszabályzás, beteg egyedek kiszűrése, kordában tartása.”; „A vadgazdálkodás fontos része. Túlszaporodás elkerülése. Életképtelen, nem kívánt egyedek gyérítése. Az etikett betartásával szép sport.”; „Vadon élő állatok szabályozása, felügyelete, gondozása.” Sokan hozták szóba a vadállomány túlszaporodását, a beteg egyedek kiszűrését az állomány egészségesen tartása érdekében, valamint a természeti egyensúly fenntartását. Sok válaszadó számára fontos volt az, hogy a vadászat felelős módon történjen fenntartható keretek között, valamint kiemelték az etikai szempontokat, mint az etikai szabályzat fenntartása és a beteg egyedek gyérítését. Ezek a válaszadók már egy komplex rendszerben látják a vadászat és vadgazdálkodás céljait, és nem csak a szórakozást és ”felesleges gyilkolást” látják, hanem a vadfajok felügyeletét, gondozását, valamint az ökoszisztémát és természeti egyensúlyt fenntartó tevékenységet is.

Külön szeretném kiemelni azon kitöltők válaszait, akik saját maguk is vadásznak. Egy kitöltő rámutatott arra, hogy a vadászatnak feledhetetlen múltja van hazánkban, mely akarva akaratlanul beleivódott a jelenlegi társadalmunkba is: „Velünk született ősi képesség!”; Van aki a természetvédelemmel azonosította a vadászatot, és rámutatott a vadászat legfontosabb elemeire: „Természetvédelem, vadakról való gondoskodás és védelemük,rendellenes illetve betegséggel születő/élő vadak "megváltása" szenvedéstől. Vadakkal történő gazdálkodás.” Van olyan vadász, akinek a természet szeretetét jelenti: „Mivel saját magam is vadászok! Így számomra a természet szeretete!”; És volt olyan is, aki Széchenyi Zsigmond szavait idézte: „A vadászat vadűzés és erdőzúgás, de több erdőzúgás.”; A Széchenyi idézet egy sokkal mélyebb,

etikusabb vadászati kultúrára utal, mely tiszteli mind a hagyományokat, mind a természetet, de legfőképp az állatokat. Az idézet azt sugallja, hogy a vadászat szépsége nem a trófeákban, hanem az élményben, a nyugalomban, a csendben, és az erdő zúgásában rejlik. A válaszadó ezzel az idézettel valószínűleg a vadászatnak a természetközpontú és emberformáló oldalát szerette volna hangsúlyozni, nem csupán a vadászsikert.

A vadgazdálkodás fő céljaként 6 válaszlehetőséget adtam meg, melyek szabadon választhatóak voltak. Az adatok a következőképp alakultak: A "szórakozás/szórakoztatás" lehetőséget 40 fő (29,6%), "A vadállomány szabályozása" lehetőséget 122 fő (90,4%), a "haszonszerzés" lehetőségét 28 fő (20,7%), "A vad élőhelyének védelme" lehetőséget 73 fő (54,1%), "A vad hasznosítása" lehetőséget pedig 59 fő (43,7%) választotta. Arra a lehetőségre, hogy "Nincs célja" nem érkezett válasz.

5. ábra A vadgazdálkodás fogalmának meghatározása. n=135

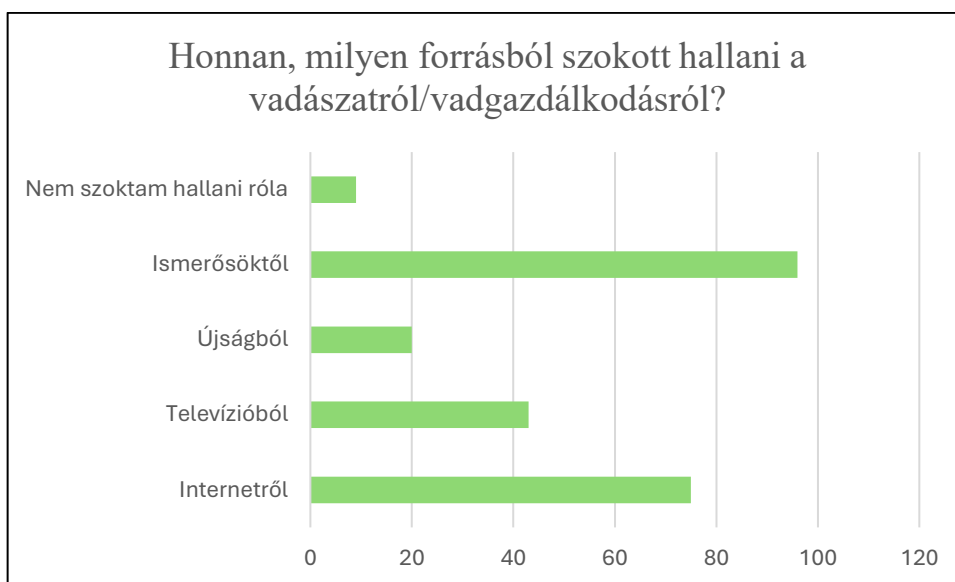
Ahogy a diagramon is látszik kiemelkedően magas azoknak az aránya, akik "A vadállomány szabályozása" lehetőséget választották. Valószínűleg ez volt az a válasz, melyet a legtöbben helyesnek véltek, még ha nem is volt helyes válasz. A válaszok, melyekre a legtöbb választás esett felelősebbnek, morálisabbnak tűnhettek még akkor is, ha ezek nem a válaszadó valódi gondolatait tükrözték. Néhány válaszadó lehetséges, hogy etikai indokkal válaszolt, mert az hangzott helyesen, annak ellenére, hogy a saját véleménye ezzel nem feltétlen egyezik.

A kitöltők túlnyomó része, azaz 125 fő (92,6%) nem szokott vadászni, azonban a fennmaradó 10 fő igen, mely a válaszadók 7,4%-át teszi ki. Elsősorban nem a vadászok voltak a célközönségem, de az adatok szempontjából fontosnak tartottam feltenni ezt a kérdést,

ugyanis lényegesen változtat az álláspontjukon az, hogy van-e bármilyen személyes kapcsolatuk vagy tapasztalatuk a vadászattal.

A válaszadók 83%-ának (112 fő) van olyan ismerőse, aki szokott vadászni, a fennmaradó 17%-uknak nincs olyan személy az ismeretségi körében, aki folytatja ezt a tevékenységet. Az, hogy a kitöltőknek van-e az ismerősi köreikben vadász egy indok lehet arra, hogy az adott személy hogyan vélekedik a témaköréről. Abban az esetben, ha a közeli ismerősök között található vadász, hitelesebb információkkal rendelkezhet, részletesebben, behatóbban ismerheti meg a vadászok munkáját. Csökkentheti továbbá a vadászokról alkotott tévhiteket. Ugyanakkor előfordulhat, hogy pont az adott ismerős okozza a negatív képet, ha viselkedése etikailag megkérdőjelezhető.

A továbbiakban arról kérdeztem a kitöltőket, hogy milyen forrásokból szoktak hallani a vadásatról. Itt felsoroltam az általam ismert leggyakoribb információ szerzési lehetőségeket. A kitöltők túlnyomó része ismerőseiktől, vagy az internetről tájékozódik vadászattal kapcsolatos témákról. Ismerőseiktől 71,1%, azaz 96 fő, internetről 55,6%, vagyis 75 fő tájékozódik. További 31,9% (43 fő) a televízióból, 14,8% (20 fő) az újságokból szokott hallani róla, 6,7%, azaz 9 ember nyilatkozott úgy, hogy nem szokott hallani vadászattal kapcsolatos híreket, információkat.

6. ábra Információszerzés a vadásatról. n=135

Ezek az adatok kapcsolódnak az előző kérdéshez, miszerint a kitöltők többsége az ismerőseitől hall legtöbb esetben vadászati témákról. A következő nagyobb csoport az interneten informálódik a vadásatról, ami elég széleskörű információ szerző platformmal

rendelkezik. Híroldalak, vadászati fórumok foglalkoznak leginkább a témával, de egyre nagyobb körben elterjedtek a YouTube videók, a közösségi médiában megjelenő posztok és rövid videók. Fontosnak tartom kiemelni, hogy az interneten találhatóak a legszélsőségesebb információk, köszönhetően a modern technológiáknak, mint például a mesterséges intelligencia által generált képek, valamint videók. A televízió és újság nem játszanak már akkora szerepet a hétköznapi információszerzésben, mint korábban. Ez a túl gyorsan fejlődő technológia és a médiatudatosság hozadéka. Az a 9 fő, akik semmiféle módon nem szoktak hallani vadászati témákról valószínűleg tudatosan kerülnek azt. Vagy túlzott negatív véleményük van róla, vagy jelezheti teljes érdektelenségüket is, ha semleges véleményt formálnak a témában.

A továbbiakban arra a kérdésre voltam kíváncsi, hogy a kitöltők tisztában vannak-e két olyan alapvető információval, melyek alapjaiban változtathatják meg véleményüket. Az egyik az volt, hogy a vadgazdálkodást és a vadászatot szigorú törvények szabályozzák. Erre csaknem minden kitöltő, pontosabban 132 fő igennel válaszolt, csupán 3 fő válaszolta azt, hogy nem tudja. A másik állítás az az volt, hogy a legtöbb hazai vadásztársaság nonprofit szervezet és bevételeiket visszaforgatják a vadgazdálkodásba. Itt már érdekesebb arány alakult, ugyanis a kitöltők közül 59 fő, azaz az összes kitöltő 43,7%-a nem tudta, hogy a vadásztársaságok nonprofit szervezetek. A profitorientált vadászat gyakran előkerült a válaszadók által kritikaként megfogalmazva, melyre ezek az adatok válaszul szolgálhatnak. Az, hogy a társaságok nonprofit szervezetként működnek és a bevételeiket visszaforgatják a vadgazdálkodásba vagy a természetvédelemben, egy pozitív fényt kellene, hogy vessen a vadászat megítélésére, azonban ennek az információnak a hiányában ez nem valósul meg.

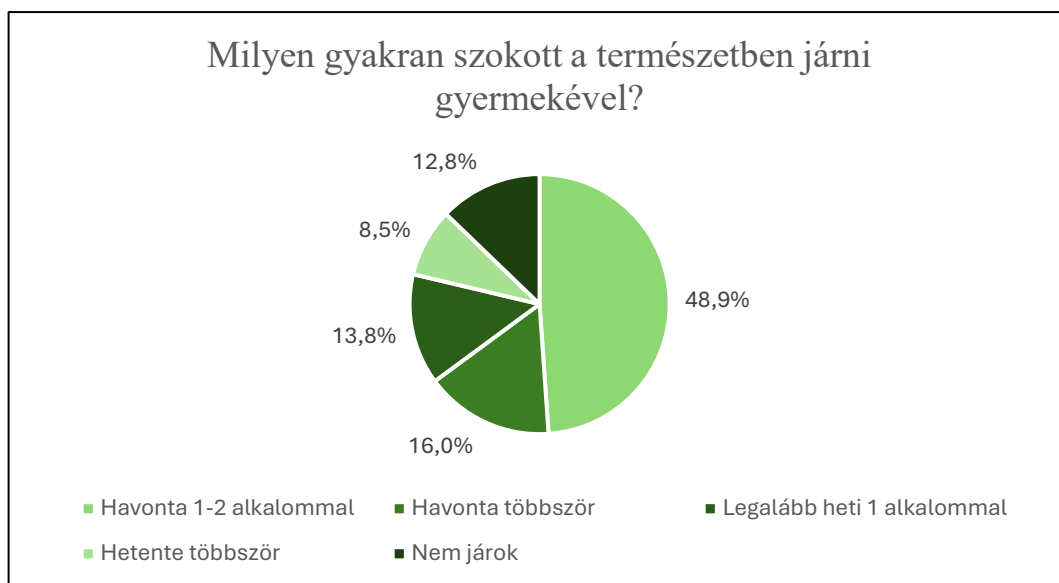
Az utolsó ehhez kapcsolódó kérdésként megkérdeztem a kitöltőket, hogy szerintük van-e szerepe a vadgazdálkodásnak a természetvédelemben. A kérdőívet kitöltő emberek túlnyomó többsége, 125 fő (92,6%) ezen adatok alapján úgy gondolja, hogy a vadgazdálkodásnak igenis van szerepe a természetvédelemben. Ez a korábbi adatokhoz viszonyítva nem feltétlen tükrözi a valóságot, ugyanis a nyitott kérdésnél jóval több olyan válasz érkezett, mely szerint a vadászatot csak sportként, hobbiként, vagy felesleges pusztításként lehet értelmezni. Itt is fennállhat az a helyzet, hogy a válaszadók etikai választ szerettek volna adni, ami nem egyezett az őszinte véleményükkel.

4.3. A gyermekek természethez és vadászathoz való viszonya

A gyermekekre vonatkozó kérdések esetén az első fontos lépésnek tartottam a közoktatási intézmény meghatározását. A kitöltők gyermekeinek 30%-a óvodába, 28,6%-a középiskolába,

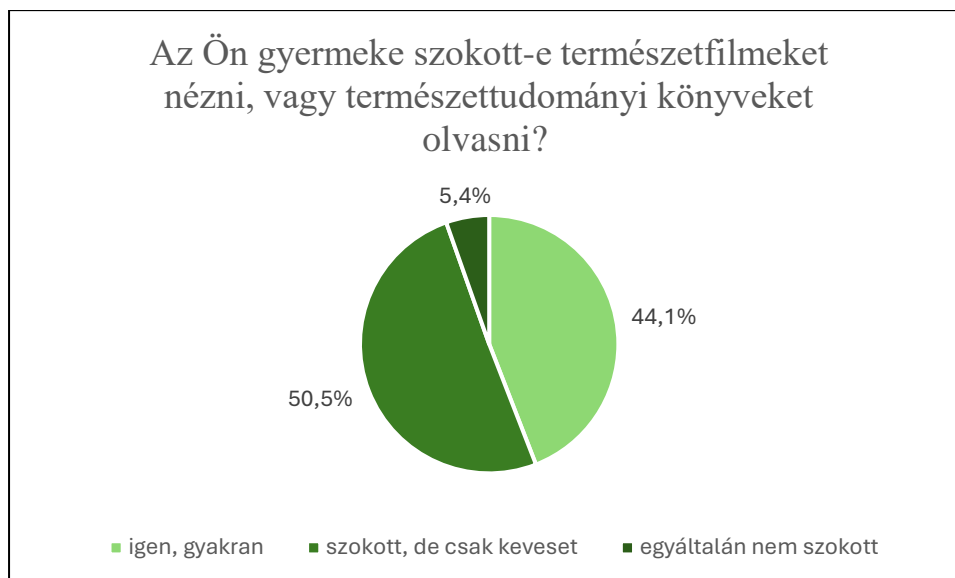
26,4%-a általános iskolába jár, 12,1%-a pedig felsőoktatási intézményben tanul. 29,7%-uk már nem tanul semmilyen közoktatási intézményben.

Arra a kérdésemre, hogy a kitöltők milyen gyakran szoktak járni a természetben gyermekükkel 46 ember válaszolta azt, hogy maximum havi 1-2 alkalommal. Azt a lehetőséget, hogy havonta többször 15-en választották. Legalább heti egy alkalommal 13-an, hetente többször pedig 8-an járnak a természetbe gyermekeikkel. 12 fő, azaz a válaszadók 12,8%-a egyáltalán nem jár természetközeli helyen gyermekével. Ehhez kapcsolódóan azt is megkérdeztem, hogy milyen természetközeli helyen szoktak járni. 13,2% csak a közeli parkba jár gyermekével, 61,5%-uk a lakótelepülésükhöz közel eső természetközeli helyen, 25,3%-uk viszont a településektől távol lévő helyre viszi a gyermekét, ha a természet közelségére vágyik. Ezekből az adatokból azt lehet kikövetkeztetni, hogy a legtöbb kitöltőnél és családjaiknál nem része a mindennapi gyermeknevelésnek a természetben eltöltött idő, csupán csak alkalmoszerű cselekvés. Ez alapjaiban befolyásolhatja a gyermekek természethez való viszonyát. A városi lakosok számára a helyi adottságok nem mindig teszik lehetővé a természetben járás lehetőségét, ezért több esetben csak egy közeli séta a parkon belül jelenti a természetet.

7. ábra Szülő-gyermek természetjárás gyakorisága n=94

A gyermekek információszerzésének a legfontosabb színtere az otthonuk. Ezért is tartottam fontosnak a TV nézési, valamint az olvasási szokások szemügyre vételét. A válaszadók 50,5%-a szerint gyermekük csak nagyon kevés természetfilmet néz, valamint kevés természettudománnyal kapcsolatos könyvet/újságot olvas. Ennél egy kicsit kevesebb, 44,1% azok aránya, akiknek a gyermeke gyakran szokott efféle tevékenységet végezni. Azok a kitöltők, akiknek a gyermeke abszolút nem szokott 5-en (5,4%) voltak.

8. ábra Természetismerettel kapcsolatos elfoglaltságok gyakorisága n=93

Ezekkel az adatokkal ellentétben arra a kérdésre, hogy mennyire fontos számukra az, hogy gyermekek megismerkedjenek az őket körülvevő természeti környezettel igencsak pozitív visszajelzések érkeztek. Ezt a kérdést egy 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán mértem, viszont tartottam attól, hogy sokan a középső, semleges lehetőséget választják ahelyett, hogy átgondolnák döntésüket, szerencsére ez nem igazolódott be. A kitöltők 83%-a, azaz 112 fő az 5-ös "nagyon fontos" lehetőséget választotta. Ezen kívül 15-en a 4-es "Inkább fontos", 7-en a 3-as "Valamennyire fontos" lehetőséget választották, valamint 1 fő a 2-es "Kevésbé fontos" lehetőséget. Az 1-es lehetőségre nem érkezett egy válasz sem. Az eredmények alapján elmondható, hogy habár a családok viszonylag keveset járnak a természetbe, a szülők mégis fontosnak tartják a gyermekek természethez való közelségét.

Ez alapján a kérdés alapján megállapítható, hogy a legtöbb szülő tudatában van a környezeti nevelés fontosságával és a természetközeli tapasztalatok fejlesztő hatásaival. A meglehetősen kevés semleges válasz arra enged következtetni, hogy a kitöltők határozottan vélekednek ebben a kérdésben. A határozottság ellenére a szülők értékrendje és tényleges viselkedésük között jelentős eltérés lehet. Annak, hogy az értékrend és a gyakorlatban tanúsított cselekedetek között ekkora az eltérés több oka lehet, mint például az infrastruktúra hiánya vagy a szülők időhiánya. Ezekre a problémákra adhatnak megoldást az erdei táborok, köznevelésben megrendezett ismeretterjesztő programok, valamint tematikus napokon, heteken való részvétel.

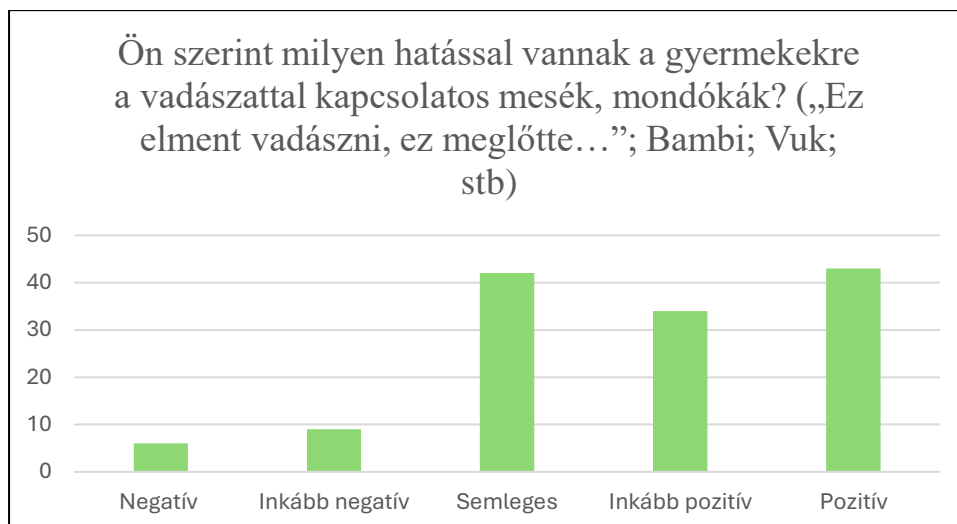
A falu-város arányok a következőképp alakultak: azok a kitöltők, akik faluban élnek és a környezetismeret fontosságát támogatják (4-es és 5-ös válasz) 57-en voltak. Ez az összes

kitöltőnek a 42,2%-át, míg a falusi kitöltők 93%-át jelenti. Ugyanezt a két választ 70 fő jelölte városi lakhellyel, ami a városi kitöltők 94,6%-a, valamint az összes kitöltő 51,8%-a. A 7 kitöltő közül, akik a 3-as lehetőséget választották 3 fő vidéki 4 pedig városi lakos.

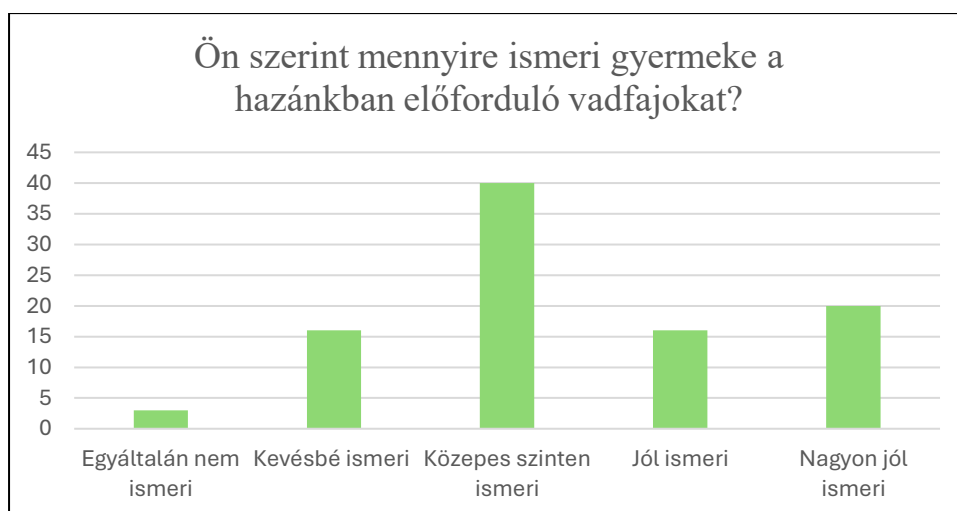
9. ábra Természetismeret fontossága vidéki és városi lakosok szerint. n=135

Az előzőekben felvetett aggodalmam, miszerint egy 5-ös Likert-skála esélyt adhat a semleges vélemények felgyarapodására, egy kérdésnél csak részlegesen, egy következőnél pedig teljes mértékben beigazolódt. Arról kérdeztem a válaszadókat, hogy szerintük milyen hatással vannak a gyermekekre a vadászati tematikájú mesék, versek vagy mondókák. Itt példaként említhetjük a bevezetőm jelmondatának választott „Ez elment vadászni, ez meglőtte...” mondókát, vagy a Bambi és a Vuk meséket. A válaszok inkább a pozitív irány felé húznak, azonban a 3-as lehetőségre kiemelkedően sok válasz érkezett, pontosan ugyanannyi, mint az 5-ös „Pozitív hatással” alternatívára. Mindkét választási lehetőségre 43-43 fő adta le a voksát. Mögöttük 34 fővel (25,2%) a 4-es válasz végzett. A negatív irányba a kitöltők kicsit több mint 10%-a szavazott. Az 1-es „Negatív” lehetőségre 6-an (4,4%), míg a 2-es „Inkább negatív” lehetőségre 9-en (6,7%) szavaztak. Felmerül annak a gyanúja, amit a korábbiakban említettem, hogy a kitöltők nem fordítottak elég energiát a válaszaikon való elmélkedésre, így a legkényelmesebb választ jelölték be. Ugyanakkor az is előfordulhat, hogy valóban úgy gondolják, hogy ezek a fajta gyermekirolalmi művek, vagy mesefilmek nincsenek semmilyen hatással a gyermekek szellemi fejlődésére.

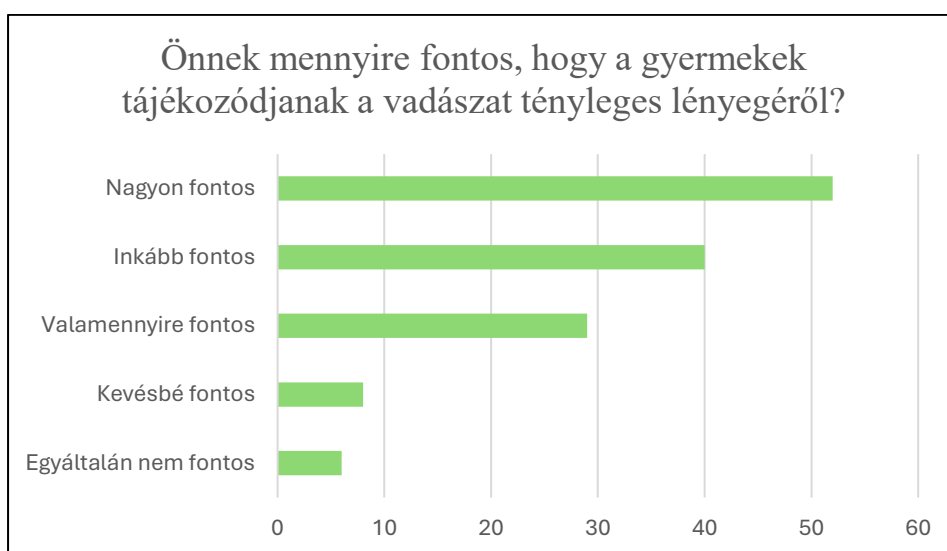
10. ábra Vadászat megjelenésének hatása a gyermekirodalomban. n=135

A semleges válaszokkal kapcsolatban szeretném kiemelni azt a kérdésemet, melynek során arról kérdeztem a szülőket, hogy szerintük mennyire ismerik a gyermekeik a hazánkban előforduló vadfajokat. A válaszok a következőképp alakultak: az 1-es lehetőségre, mely szerint egyáltalán nem ismerik 3 fő (3,2%), a 2-esre 16 fő (16,8%), a 3-asra 40 fő (42,1%) a 4-esre 16 fő (16,8%), valamint az 5-ösre, miszerint nagyon jól ismerik 20 fő (21,1%) szavazott. Kiemelkedő számban jelölték be a válaszadók a 3-as lehetőséget, melyből arra is következtethetünk, hogy a gyermekek ismeretei a vadfajokról általánosan jelen vannak, de nem kiemelkedőek. Számba vehető az is, hogy a szülők nincsenek tisztában gyermekük tudásával, így a legbiztonságosabb válaszlehetőséget jelölték be. A felső értékeket (4-es és 5-ös válasz) a válaszadók egyharmada jelölte be, mely arra enged következtetni, hogy a közepesnél jobb ismereti szintet tulajdonítanak gyermekiknek a hazai vadfajokkal kapcsolatban.

11. ábra Gyermekek ismerete a vadfajokról. n=95

Az egyik leglényegesebb kérdés a kérdőívem során a következő volt: „Önnek mennyire fontos, hogy a gyermekek tájékozódjanak a vadászat tényleges lényegéről?”. Az eredmények a következőképp alakultak: 1 „Egyáltalán nem fontos”: 4,4% (6 fő); 2 „Kevésbé fontos”: 5,9% (8 fő); 3 „Valamennyire fontos”: 21,5% (29 fő); 4 „Inkább fontos”: 29,6% (40 fő); 5 „Nagyon fontos”: 38,5% (52 fő). Ezek alapján elmondható, hogy a kitöltőim nagy része fontosnak tartja azt, hogy a gyermekek tisztában legyenek a vadászat valódi jelentésével, társadalmi és ökológiai szerepével. A skála középső pontja ezúttal nem emelkedett ki, ami arra utalhat, hogy habár a téma jelentős számukra, de nem rendelkeznek határozott véleménnyel. Azok, akik nem tartják fontosnak azt, hogy a gyermekek hiteles információhoz jussanak, mindössze az összes kitöltő 10,3%-át teszik ki. Habár a téma megosztó, a kitöltők többsége mégis lényegesnek tartja, hogy a gyermekek ismerjék a vadászat valódi célját, és ökoszisztémában betöltött szerepét.

12. ábra A vadászat megismerésének fontossága. n=135

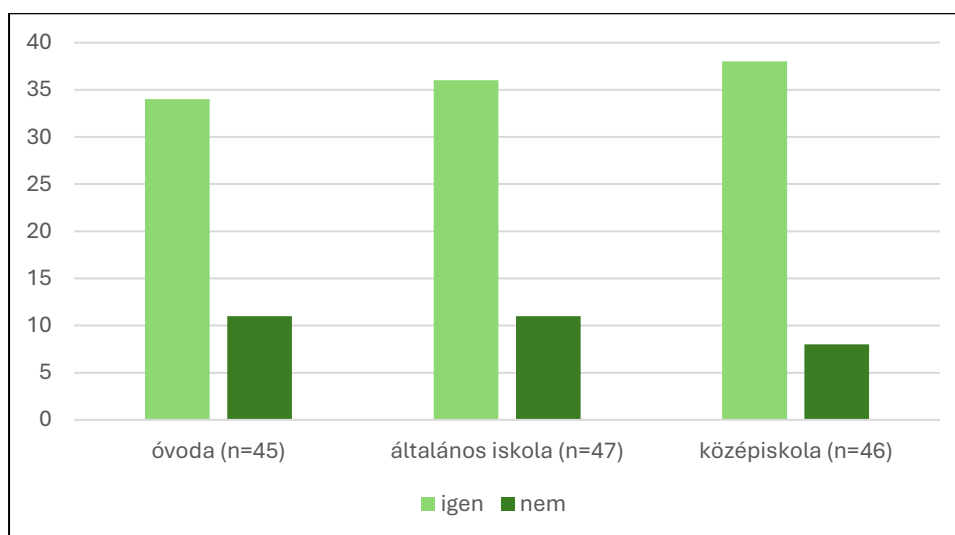
Ennél a kérdésnél a falu-város arányok a következőképp alakultak: azok közül a kitöltők közül, akik szerint a vadászat valódi céljának megismertetése a gyermekekkel fontos lépés (4-es és 5-ös válasz) 42 fő falusi lakos, valamint 50 fő él városban. Ez százalékos megoszlásban az összes kitöltőre nézve 68,1%-ot tesz ki,

13. ábra A vadászat megismerésének fontossága vidék-város eloszlásban. n=135

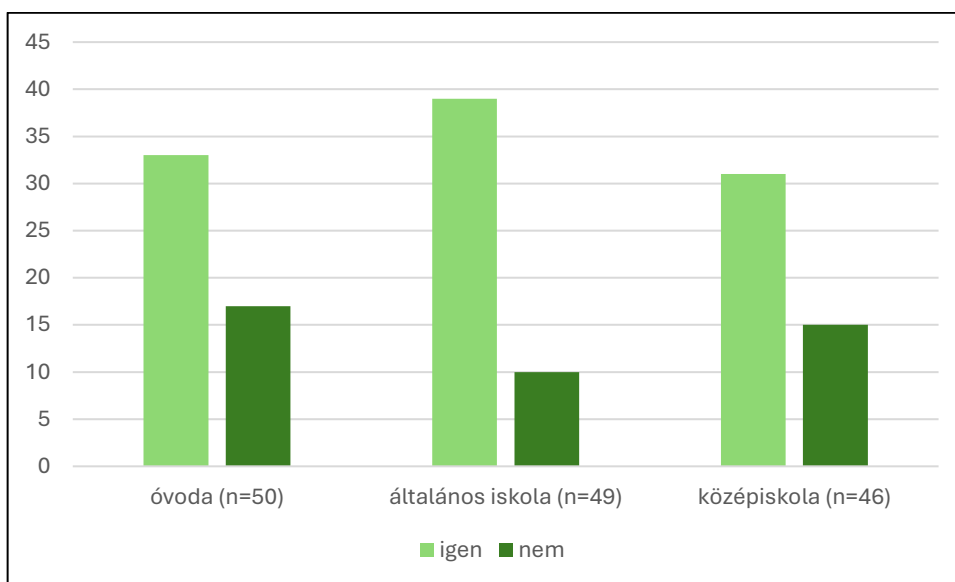
4.4. Ismeretterjesztő programokra való igény

Az utolsó szegmensben azt vizsgáltam, hogy a szülők részéről mennyire lenne igény a különböző köznevelési intézményekben olyan ismeretterjesztő foglalkozásokra, amelyek alkalmával játékos módon ismertetik meg a gyermekekkel a vadászatot és a hazánkban előforduló vadfajokat. Az első kérdés arra irányult, hogy részt vennének-e a kitöltők ilyen eseményeken a gyermekeikkel.

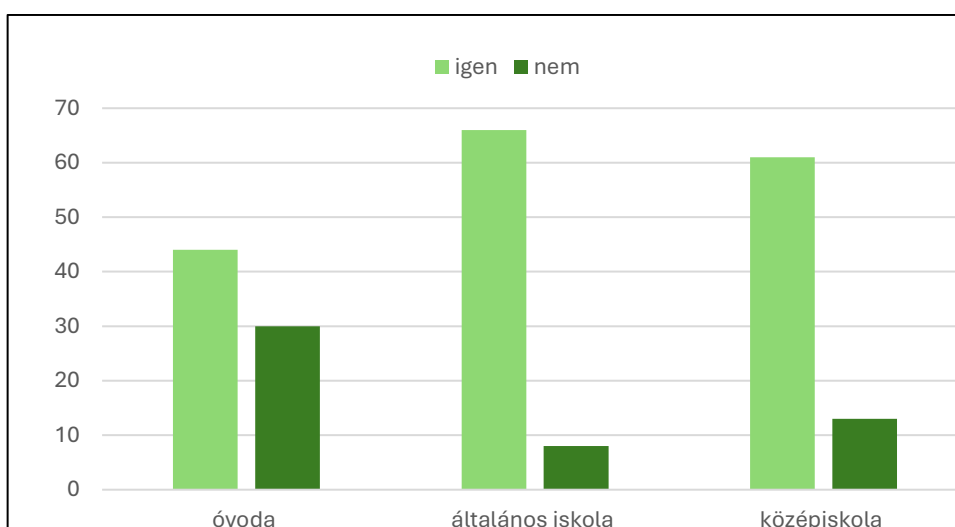
14. ábra Ismeretterjesztő programokon való részvételi igény a vidéken élők szerint.

Óvodában a kitöltők 70,5%-a (67 fő) venne részt a gyermekével ismeretterjesztő programon, míg általános iskolában 75,1%-uk (75 fő), középiskolában pedig 75%-uk (69 fő). Az eredmények alapján egyértelmű, hogy a szülők többsége nyitott az efféle kezdeményezésekre, főleg akkor, ha ezek gyermekbarát, játékos módon kerülnek megrendezésre. A magas érdeklődés azt mutatja, hogy a nagy a társadalmi igény azokra az ismeretterjesztő programokra, melyeken a szülők is részt vehetnek gyermekeikkel.

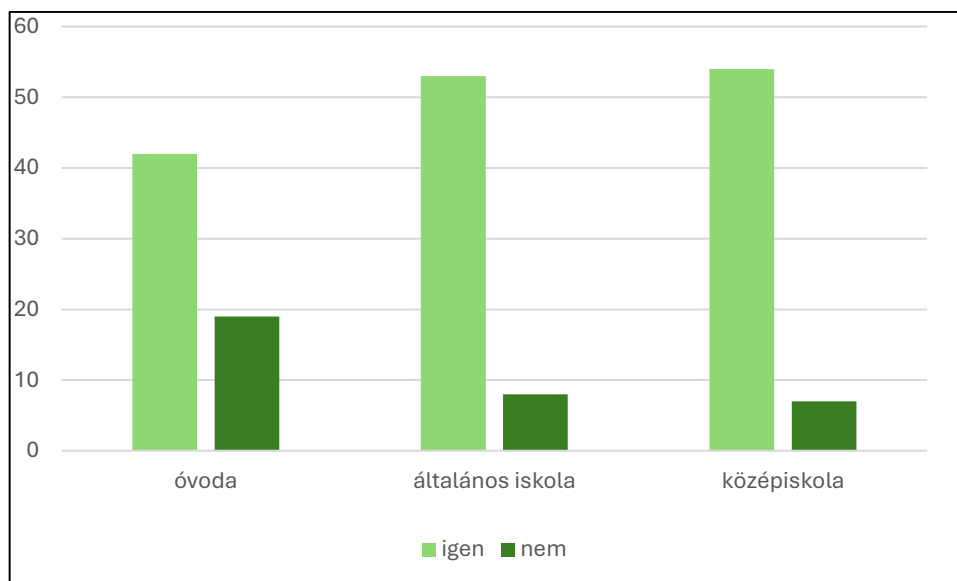
15. ábra Ismeretterjesztő programokon való részvételi igény a városi lakosok szerint.

Ehhez kapcsolódott a következő kérdésem, miszerint a kitöltők szerint szükség lenne-e több ismeretterjesztő foglalkozásra a köznevelésben akár játékos formában, akár előadások keretében a felsőbb korosztályok számára.

16. ábra Szakmai programokra való igény a városi lakosok szerint. n=74

Óvodában a kitöltők 63%-a (86 fő), általános iskolában 88,1%-uk (119 fő), középiskolában pedig 85,2%-uk (115 fő) szerint lenne szükség további természetismereti foglalkozásra.

17. ábra Szakmai programokra való igény a vidéki lakosok részéről. n=61

A természetismereti programokra való igénnyel ellentétben arra a kérdésemre, hogy szoktak-e a gyermekek erdei iskolába, erdei táborokba járni, a válaszadók jelentős része nemmel válaszolt. Azok a szülők, akik efféle táborokba járatják gyermekeiket 21-en (22,6%) voltak. Ezek az adatok nagy ellentmondásban állnak az előbbieken mért magas arányokkal, mely szerint szívesen vennének részt ilyen programokon. Ezen adatok alapján arra következtethetünk, hogy habár a szándék megvan a szülők részéről, a gyakorlatban való megvalósítás akadályokba ütközik. Az akadályok több forrásból eredhetnek, ilyenek például az anyagi okok, előfordulhat, hogy a tábor költségeit nem engedhetik meg a családok. További okok lehetnek még a távolság vagy az információk hiánya. Sokan nem tudják messzire vinni a gyermekeiket, valamint sokszor nem jutnak el az információk a célközönséghez. Az előző kérdés alapján valószínűsíthető, hogy ha több ilyen jellegű foglalkozás lenne az ország több pontján, akkor nagyobb valószínűséggel vennének részt rajtuk.

Az információk terjedésének vizsgálataképp utolsó kérdésként kitértem az "Ismerd meg a vadászokat!" ifjúsági programra. Ez egy viszonylag szélesebb körben elterjedt programsorozat, kíváncsi voltam arra, hogy a kitöltőim közül hányan hallottak már róla. Az adatok szerint a válaszadók 93,3%-a (126 fő) még sosem hallott erről az ifjúsági programról, ami igazolja a korábbi feltételezésem, miszerint az információk hiányában sokan lemaradnak a programokról még akkor is, ha egyébként a szándékaikban állna részt venni rajtuk.

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

5.1. Következtetések

Az eredményeim alapján összességében elmondható, hogy a vadászat és vadgazdálkodás terén mind a vidéki, mind a városi lakosok számára nagyon fontos a kellő ismeretek fejlesztése. A szülők szemléletének formálása az elsődleges szempont, mely akkor lenne célravezető, ha jobban látnák a természet jelenlétének szerepét a gyermekek fejlődésében, a környezeti tudatosság, de ugyanakkor a mentális és fizikai egészségük érdekében. A szülők természethez és vadászathoz való viszonya nagy hatással van a gyermekek szemléletmódjára. Ha a szülő érdeklődik a téma iránt, ezáltal a gyermekben is nagyobb valószínűséggel alakul ki nyitottság. Az adatok elárulják, hogy a környezet és a természetközeli nevelés nem minden családban kap szerepet, mely arra enged következtetni, hogy bővíteni kell a környezeti nevelés lehetőségeit szerte az országban. Mivel sok gyermek csak a közeli parkba vagy a település melletti területekre jut el természetközelség gyanánt, elengedhetetlen a köznevelésben nyújtott tudást kiegészíteni az otthoni szemléletformálással. A természettudományi filmek, könyvek szintén sok helyen hiányoznak a gyermekszobákból, mely csökkenti az otthon megszerezhető készségeket. Elmondható továbbá, hogy azok a szülők, akik kitöltötték a kérdőívet közepes, vagy annál jobb tudásszintet tulajdonítanak gyermeküknek a vadfajok ismeretét tekintve, ugyanakkor még van hova fejlődni ezen a téren, hiszen a vadászattal kapcsolatos tudásuk csak egy homályos képet mutat a gyakorlati tapasztalataik hiányában.

Véleményem szerint az adataim jó példát mutatnak arra, hogy felettébb szükség van környezeti nevelő programokra akár települési szinten, akár iskolai programok, vagy erdei táborok alkalmával. A gyakorlati megvalósítás több esetben akadályokba ütközhet, melyekre érdemes kiemelt figyelmet fordítani a jövőben.

5.1.1. H1 – A kitöltők többsége negatív benyomással van a vadászat felé

Az első hipotézisem igazolására nyitott kérdést alkalmaztam, amelyben a kitöltőnek lehetősége adódik kifejtetni, hogy számára mit jelent a vadászat, mint fogalom. Fontosnak tartottam, hogy saját megfogalmazásaik alapján a válaszuk tükrözze a gondolataikat, ne egy sablont követve jelöljék az általuk helyesnek vélt választ. Az elemzés után azonban a hipotézisem nem igazolódott be. Az eredmények nem állnak összhangban az állítással, ugyanis a kitöltők többsége tisztában van a vadászat szükségességével, csupán 13%-uk, azaz 17 fő fogalmazott meg negatív véleményt róla. A válaszadók sok esetben pozitív tartalmakkal

látták el válaszaikat, ami azt eredményezi, hogy a kitöltők megítélése korántsem annyira elutasító, mint azt feltételeztem.

5.1.2. H2 - A legtöbb kitöltőnek nincs elég ismerete a vadászatról.

A következő hipotézisem szerint a kitöltők többségének nincs elegendő ismerete a vadászatról. Az eredmények részben alátámasztják a feltevésémet.

A két alapvető információra adott válaszok alapján a vadászat törvényi szabályozásával a kitöltők csaknem 96%-a tisztában van, ugyanakkor a vadásztársaságok nonprofit szervezetekként való működéséről már csak 43,7%, azaz 59 fő hallott a 135-ből. Ez az adat összefüggésbe hozható az előző hipotézisemmel, ugyanis azok a kitöltők, akik negatív véleményt fogalmaztak meg, gyakran említették az anyagi haszonszerzést, mint negatívumot. Ez az információhiányra enged következtetni, ami gyakran félreértésekhez és negatív megítéléshez vezethet.

A kitöltők 92,6%-a úgy gondolja, hogy a természetvédelemben igenis van szerepe a vadgazdálkodásnak, azonban ezzel ellentétben a nyitott kérdésre adott válaszokban gyakrabban jelennek meg a sportként vagy hobbiként, vagy akár felesleges pusztításként értelmezhető megfogalmazások. Ennek az lehet az oka, hogy a zárt kérdés válaszai nem tükrözik a válaszadó valódi gondolatait és érzelmeit. Valószínűsíthetőek a már a korábbiakban említett etikai válaszok, melyeket a társadalmi elvárásokhoz igazított néhány kitöltő, mert azt a választ ítélték helyesnek. Ezek az adatok torzíthatják a hipotézisem igazolását.

Annak a kérdésnek az eredményei, ahol a válaszadó saját bevallása szerint nyilatkozott, miszerint rendelkezik-e elegendő ismerettel a vadászatról, és a hazánkban előforduló vadfajokról, igazolják a hipotézisemet. 57,8%-uk úgy érzi, hogy nincs kellő ismerete, míg 42,2%-uk rendelkezik elegendő ismerettel a témában. Lakóhelytípus alapján nem mutattak különbséget a tudásszintjeikben, mindkét helyen egyenlő mértékben van jelen a tudáshiány.

5.1.3. H3 - A városi lakosok kevésbé tartják fontosnak, hogy a gyermekek megismerjék a vadászat valódi lényegét.

A harmadik hipotézisem szerint a városi lakosok nem tartják annyira fontosnak a vadászat valódi céljának megismertetését a gyermekekkel, mint a vidéki lakosok. Ennek a feltevésnek a vizsgálatára egy 5 fokozatú Likert-skálát használtam.

A válaszok alapján ez a hipotézisem sem igazolódott, ugyanis a 61 vidéki kitöltő közül 42 fő válaszolt úgy, hogy fontosnak tartja a vadászat lényegének ismertetését, mely 68,8%-ot

jelent, a városi lakosok esetén pedig 74-ből 50 főnek fontos a gyermekek tájékozottsága, ami pedig 67,6%-a a városi lakhellyel rendelkező kitöltőknek. Ez a 1,2%-os eltérés nem számít lényeges különbségnek a lakóhely szerinti megosztásban, ami azt jelenti, hogy a kitöltőknek ugyanannyira jelentős a gyermekek tájékoztatása a témában.

5.1.4. H4 - Ha több játékos, ismeretterjesztő program kerülne megrendezésre, akkor a szülők nyitottabbak lennének a témával kapcsolatban

A negyedik és egyben utolsó hipotézisem arról szólt, hogy ha több ismeretterjesztő program és foglalkozás kerülne megtartásra, akkor a szülők nyitottabbak lennének a vadászat és vadgazdálkodás témájával kapcsolatban. Erre a hipotézisemre a kérdőívem végén kerestem a válaszokat.

Az összegyűlt adatok alapján határozottan nyitottak a kitöltők az ehhez hasonló programokra, sőt óvodai foglalkozásokon 67 fő, általános iskolában 75 fő, míg középiskolában 69 fő nyilatkozott úgy, hogy szívesen részt venne gyermekével ezeken a foglalkozásokon. Ezek az eredmények alapján arra következtethetünk, hogy igény van a korosztályhoz igazodó gyermekbarát ismeretterjesztésre.

Arra a kérdésre, miszerint a gyermekek járnak-e erdei iskolákba vagy táborokba csak 21 fő válaszolt igennel, ami arra válaszol, hogy habár lenne igény az ilyen elfoglaltságokra, valamiért mégsem valósulnak meg. Ennek lehetnek anyagi okai, információhiány, vagy eredhetnek akár technikai problémákból, mint például a gyermekek utaztatása.

Erre megerősítést adnak azok az adatok, amik azt bizonyítják, hogy a szülők igénylik a vadászattal kapcsolatos ismeretterjesztő programokat. Óvodában 63%, általános iskolában 88,1%, középiskolában pedig 85,2% volt azoknak az aránya, akik azt szeretnék, hogy több ilyen foglalkozás kerüljön megrendezésre.

5.2. Javaslatok

A kutatás eredményei alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a szülők részéről erős igény mutatkozik meg olyan programok és foglalkozások iránt, melyek játékos módon ismertetik meg a gyermekekkel a vadászat valódi célját, ökoszisztémában való szerepét és társadalmi jelentőségét. Ennek alapján egy olyan foglalkozás óratervét készítettem el, mely óvodás vagy általános iskola alsó tagozatos gyermekek környezetismereti oktatásán belül kivitelezhető. A foglalkozás célja a gyermekek tapasztalatokon alapuló információszerzése a hazánkban előforduló vadfajokról és a vadászat valódi lényegéről.

Korosztály: nagycsoportos óvoda és általános iskola alsó tagozat

Időtartam: 45 perc

Helyszín: udvar, rossz idő esetén tanterem, vagy lehetőség szerint külső helyszín (pl. közeli park vagy erdő).

Téma: Vadfajok megismerése, a vadászat célja, a vadász szerepe

Cél: A gyermekek tapasztalatokon alapuló megismertetése a vadállatokkal, valamint a vadászok szerepével a természetvédelemben.

Az óra menete	Módszer	Munkforma	Eszköz	Idő
I. Bevezetés a. Milyen állatok élnek az erdőben? b. Mit lehet csinálni egy erdőben? c. Mit csinál egy vadász?	meglévő tudás feltérképezése	frontális egyéni		5'
II. Fajfelismerés	meglévő tudás alkalmazása	frontális, egyéni	színes nyomtatott képek	5'
III. A fajok összehasonlítása fizikai tulajdonságaik alapján	megfigyelés, összehasonlítás	frontális, egyéni	preparátumok, agancsok, bundák, madártollak	10'
IV. Ki vagyok én? A gyerekek eljátszanak egy általuk választott állatot, amiről korábban szó volt, mozgással, hangutánzással, a többiek pedig kitalálják melyik állat volt az.	megfigyelés, érzékelés, összehasonlítás	frontális, egyéni	preparátumok, bundák, madártollak	10'
V. Állati nyomozó, avagy melyik nyom melyik állaté lehet	megfigyelés	csoportmunka	nyomkártyák	5'
VI. Öltözz fel a vadászt közben beszélgetés a vadász feladatairól, kiemelt fontossággal a segítő szándéokra és a természetvédelemre	kreatív	csoportmunka	kalap, távcső, játék puska, csizma, plüss kutya	5'
VII. Lezárás Ötlebörze: emberek és állatok kapcsolata: mi a jó az állatoknak és az embereknek? hogyan lehet segíteni az állatok életét és fennmaradását?	kreatív	frontális egyéni	kötetlen beszélgetés	5'

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatás módszerének az online kérdőíves adatrögzítést választottam a Google Űrlapok segítségével, melyre 135 válasz érkezett. Igyekeztem minden kritériumot szemügyre venni, hogy a kérdőívem emészthető legyen a válaszadók számára, ezenfelül minél több adat származzon belőle a kiértékeléshez.

A kutatásom témája a vadászat és a környezeti nevelés kapcsolatán belül a vadászat megjelenésének és megítélésének vizsgálata a gyermeknevelésben. Ezen belül is kiemelt fontossággal foglalkoztam a vidéki és városi lakosok társadalmi nézeteinek különbségeivel. Azokra a kérdésekre kerestem a választ, hogy vajon kellő ismeretei vannak-e a kitöltőknek a vadászatról, milyen társadalmi megítélése van a kitöltések alapján a vadászoknak, valamint, hogy ha több ismeretterjesztő foglalkozás kerülne megrendezésre, mely korhoz igazodva játékos módon ismerteti meg a gyermekekkel a témát, akkor nagyobb elfogadottsága lenne-e a vadászatnak.

Az eredményeim alapján elmondható, hogy a környezeti nevelés terén még bőven van lehetőség fejlődni mind a vidéki, mind a városi közösségekben. A többség nyitott a természetismereti foglalkozásokra, mely hiteles adatokkal mutatja be a gyermekeknek a vadászat célját és valódi lényegét. Az adatok arra is rávilágítottak, hogy sok kitöltőben még mindig hiányos, avagy téves információk élnek, mely visszatükröződik a megítélésükön. Az adatok alapján kiderült, hogy a szülők többsége nem biztosítja rendszeresen a gyermeke számára a természet közelségét, csupán csak 22,3%- teszi ezt heti rendszerességgel. Emellett aggodalomra adhat okot a környezeti nevelés jövőjét tekintve az a tény, hogy több mint 10% azoknak az aránya, akik egyáltalán nem járnak a természetben gyermekükkel.

A szülők nagy része fontosnak tartja azt, hogy gyermekeik megismerjék az őket körülvevő természeti környezetet, valamint a vadászat valódi célját és fontosságát. Ezek az adatok azt mutatják, hogy erős nyitottság alakult ki a szülőkben a téma iránt, azonban a gyakorlatban még nem minden esetben valósult meg ennek megvalósítása, feltehetően külső tényezők hatására.

IRODALOMJEGYZÉK

Nyomtatott források:

Oroszi, S. (1999). *Erdészet-, vadászat- és természetvédelem-történeti tanulmányok*. In *Erdészettörténeti közlemények* (42.szám, pp. 27-73). Budapest: Országos Erdészeti Egyesület

Earl, Babbie (2001): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata (The Practice of Social Research)*. Hatodik, átdolgozott kiadás. Budapest: Balassi kiadó. pp 274.

Warga Kálmán (1929): Madárvédelmi tízparancsolat. In *Tolnamegyei ujság* (11. évfolyam, 1-52. szám) pp. 10. Hozzáférés: Arcanum Digitális Tudománytár, <https://adt.arcanum.com/hu/>

I.G. (1969): Vadállományunk megóvása, fejlesztése társadalmi és erkölcsi kötelesség. In *Erdőgazdaság és faipar*. (23. évfolyam 1-12. szám) pp. 2-3. Hozzáférés: Arcanum Digitális Tudománytár, <https://adt.arcanum.com/hu/>

Fábián Gyula, Rácz Fodor Gábor, Kelemen József (2006): A hazai vadgazdálkodás helyzete és kilátásai. *Gazdálkodás* (50. évfolyam 15. különkiadás) pp. 127-137. Hozzáférés: Agrárökonómiai tudományos folyóirat, <http://www.gazdalkodas.hu/>

Internetes források:

H. Mesterházy, M. Hoschek (2022): Students knowledge of hunting and game management and the main gamespecies in Hungary. In *Journal of Applied Technical and Educational Sciences jATES*. Vol. 12, No. 2, 2022 pp. 1-13. Letöltés dátuma: 2024.10.03.

M.N. Peterson, C.S. DePerno, C.E. Moorman, K.A. Cunningham, J.P. Milrad, J.D. Riddle, T.A. Steelman. (2009): Hunting and Non-hunting College Student's Perceptions of Wildlife and Each Other. In *Journal of the Southeastern Association of Fish and Wildlife Agencies*. 63: pp. 47–53 Letöltés dátuma: 2024.10.14.

Mesterházy, H. (2020). Vadászati és vadgazdálkodási szemléletformálás családok és gyermekek körében. *Tanulmányok Mészáros Károly tiszteletére*. (pp.195-199). Soproni Egyetem Kiadó. Letöltés dátuma: 2023.10.16.

Domina Norbert (2019): A vadgazdálkodás, vadászat bemutatása az erdei iskolákban. In *Journal of Applied Technical and Educational Sciences jATES*. (Vol.9, No. 3, 2019) pp. 187-197. Letöltés dátuma: 2023.10.16.

Bixler, R., Carlisle D.L., Hammitt, W.E., & Floyd, M.F. (1994): Observed fears and discomforts among urban students on field trips to wildland areas. *The Journal of Environmental Education*. Letöltés dátuma: 2025.04.02. 15:50

Békefi Andrásné – Schaub Gáborné (2018). A mese, a játék és a szemléltetés eszközei a környezeti nevelésben, avagy Manómesék hollóháton. In: Fehér Ágota – Megyeriné Runyó Anna (szerk.): *A mese szerepe a nevelésben, oktatásban. II. Nemzetközi Kisgyermek-nevelési Konferencia kötete*. Vác: Apor Vilmos Katolikus Főiskola, 2018. pp 91-99. Letöltés dátuma: 2025.04.21.

Ruth A. Wilson (1996): *Environmental Education during the Early Childhood Years* Letöltés dátuma: 2025. 04. 17. 01:17

Jodi A. DiCamillo and Joseph M. Schaefer (2000): Internet Program Impacts Youth Interest in Hunting. In *Wildlife Society Bulletin*. Vol. 28, No. 4 (Winter, 2000), pp. 1077-1085 Letöltés dátuma: 2025.04.24.

L.O'Brian, R. Murray (2007): Forest School and its impacts on young children: Case studies in Britain. In *Urban Forestry & Urban Greening*. Volume 6, Issue 4, 15 November 2007. pp 249-265. Letöltés dátuma: 2025.04.24.

http1: <https://orszagut.com/kornyezet/vadaszat-mint-termeszetvedelem-1925> Letöltés dátuma:2025.03.15.

http2: <https://www.omvk.hu/veszprem/hir/orvvadaszat-megyei-korkep> Letöltés dátuma: 2025.03.20.

http3: <https://xn--krnyezetvdelem-jkb3r.hu/kornyezeti-neveles-szemleletformalas> Letöltés dátuma: 2025.03.29.

http4: <https://www.omvk.hu/oldal/ismerd-meg-a-vadaszokat-iffusagi-program> Letöltés dátuma: 2025.04.03.

http5: <https://www.erdeigaraboncias.hu/> Letöltés dátuma: 2025.04.17.

http6: https://vadaszerdo.blog.hu/2020/06/24/herman_otto_939 Letöltés dátuma: 2025.04.23.

MELLÉKLETEK

A kérdőív teljes szövege:

1. Neme*

- Nő
- Férfi
- Nem kívánok válaszolni

2. Életkora

- 18-25 év közötti
- 26-35 év közötti
- 36-45 év közötti
- 46-55 év közötti
- 55 év felett

3. Ön milyen településen él?*

- főváros
- nagyváros/megyeszékhely
- város
- falu

4. Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?*

- általános iskola
- szakiskola
- középiskola
- egyetem

5. Önnek van gyermeke? *

- igen, van gyermekem
- nem, nincs gyermekem

6. Ön úgy érzi, hogy kellő ismerettel rendelkezik a hazánkban előforduló vadfajokról és a vadászatról?*

- igen
- nem

7. Ön szerint mi a vadászat? (Rövid összefoglaló válasz)*

.....

8. Ön szerint mi a vadgazdálkodás fő célja? (több válasz is lehetséges)
- szórakozás/szórakoztatás
  - nincs célja
  - a vadállomány szabályozása
  - haszonszerzés
  - a vad élőhelyének védelme
  - a vad hasznosítása
9. Ön szokott vadászni?*
- igen
  - nem
10. Önnek van olyan ismerőse, aki szokott vadászni? *
- igen
  - nem
11. Honnan, milyen forrásból szokott hallani vadásatról/ vadgazdálkodásról? (több válasz is lehetséges) *
- internetről
  - televízióból
  - újságból
  - ismerősöktől
  - nem szoktam hallani róla
12. Ön tudta-e, hogy:*
- a. A vadgazdálkodást törvények szabályozzák?
- igen
  - nem
- b. A legtöbb vadásztársaság nonprofit szervezet és bevételeiket visszaforgatják a vadgazdálkodásba?
- igen
  - nem
13. Ön szerint van-e szerepe a vadgazdálkodásnak a természetvédelemben? *
- igen
  - nem

14. Gyermek(e)i milyen közoktatási intézményben tanul(nak)? (Több gyermek esetén több válasz jelölhető)
- óvoda
  - általános iskola
  - középiskola
  - felsőoktatásban tanul
  - már nem tanul
15. Milyen gyakran szokott a természetben járni gyermekével?
- Havonta 1-2 alkalommal
  - Havonta többször
  - Legalább heti 1 alkalommal
  - Hetente többször
  - Nem járok
16. Milyen természetközeli helyen szokott járni gyermekével?
- A közeli parkban
  - A lakótelepülés közelében lévő természetközeli helyen
  - A településektől távol
17. Az Ön gyermeke szokott-e természetfilmeket nézni, vagy természettudományi könyveket olvasni?
- Igen, gyakran
  - Szokott, de csak keveset
  - Egyáltalán nem szokott
18. Önnek mennyire fontos, hogy gyermekek megismerkedjenek az őket körülvevő természeti környezettel? *
- 1 – Egyáltalán nem fontos
  - 2 – Kevésbé fontos
  - 3 – Valamennyire fontos
  - 4 – Inkább fontos
  - 5 – Nagyon fontos
19. Ön szerint mennyire ismeri gyermeke a hazánkban előforduló vadfajokat?
- 1 – Egyáltalán nem ismeri
  - 2 – Kevésbé ismeri
  - 3 – Valamennyire ismeri

- 4 – Jól ismeri
  - 5 – Nagyon jól ismeri
20. Önnek mennyire fontos, hogy a gyermekek tájékozódjanak a vadászat tényleges lényegéről? *
- 1 – Egyáltalán nem fontos
  - 2 – Kevésbé fontos
  - 3 – Valamennyire fontos
  - 4 – Inkább fontos
  - 5 – Nagyon fontos
21. Ön szerint milyen hatással vannak a gyermekekre a vadászattal kapcsolatos mesék, mondókák? („Ez elment vadászni, ez meglötte...”; Bambi; Vuk; stb) *
- 1 – Negatív hatással
  - 2 – Inkább negatív hatással
  - 3 – Semleges
  - 4 – Inkább pozitív hatással
  - 5 – Pozitív hatással
22. Ön részt venne a gyermekével olyan eseményeken, amelyen játékos módon ismertetik meg a gyermekekkel a vadászatot és a Magyarországon található vadfajokat?
- a. Óvodában
- igen
  - nem
- b. Általános iskolában
- igen
  - nem
- c. Középiskolában
- igen
  - nem
23. Ön szerint szükség lenne-e több szakmai ismeretterjesztő előadásra/foglalkozásra a köznevelésben? *
- a. Óvodában
- igen
  - nem
- b. Általános iskolában

igen

nem

c. Középiskolában

igen

nem

24. Ön szokta-e erdei iskolába/erdei táborba járatni gyermekét?

igen

nem

25. Ön hallott-e már az „Ismerd meg a vadászokat” ifjúsági programról? *

igen

nem

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Lacik Dominika Mira
A Hallgató Neptun kódja:	GFUDG5
A dolgozat címe:	A vadászat és a környezeti nevelés kapcsolata
A megjelenés éve:	2025
A konzulens intézetének neve:	Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Természetvédelmi Biológiai Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemitulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védelmet követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2025 év április hó 23. nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Lacik Dominika Mira (név) (hallgató Neptun azonosítója: GFUDG5) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre **javaslom** / **nem javaslom**².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Keszthely, 2025. év április hó 23. nap

_____
belső konzulens

---

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendó.

³ A megfelelő aláhúzendó.